

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta Mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Činnost EGAPu se zaměřením na český export do Ruské federace

Bakalářská práce

Autor: Anastasiya Grygorenko

Vedoucí práce: Ing. Cristina Procházková Ilinitchi, Ph.D.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Činnost EGAPu se zaměřením na český export do Ruské federace“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí své práce, paní Ing. Cristině Procházkové Ilinitchi, Ph.D., za cenné rady, znalosti a připomínky, o které se se mnou podělila při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, kterou mi během studia věnovala.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. MEZINÁRODNÍ OBCHOD	3
1.1. PODSTATA, VLASTNOSTI A FUNKCE MEZINÁRODNÍHO OBCHODU	3
1.2. RUSKÁ FEDERACE	5
1.2.1. Ruská ekonomika v současnosti	6
1.2.2. Konkurenceschopnost Ruské federace	9
1.3. ČESKÁ REPUBLIKA	10
1.3.1. Stav ekonomiky v České republice.....	11
1.3.2. Konkurenceschopnost ČR.....	13
1.3.3. Exportní strategie ČR 2012-2020	14
2. OBCHODNÍ VZTAHY ČR A RUSKÉ FEDERACE.....	16
2.1. VÝVOJ OBCHODNÍCH VZTAHŮ	16
2.2. EXPORT DO RUSKÉ FEDERACE	20
2.3. INSTITUCE PODPORUJÍCÍ VZÁJEMNOU SPOLUPRÁCI.....	23
2.3.1. Česká exportní banka.....	23
2.3.2. Czech Trade	24
3. POJIŠŤOVACÍ SPOLEČNOST EGAP	25
3.1. CHARAKTERISTIKA SPOLEČNOSTI	25
3.2. OBCHODNÍ STRATEGIE SPOLEČNOSTI	28
3.3. EGAP A PODPORA EXPORTU DO RUSKA.....	29
3.4. TYPY PROJEKTŮ A POJIŠTĚNÍ	32
3.5. ANALÝZA SPOLEČNOSTI.....	34
ZÁVĚR	37
SEZNAM TABULEK.....	39
SEZNAM OBRÁZKŮ	39
SEZNAM GRAFŮ	39
ZDROJE	40

Úvod

Mezinárodní obchod je v současné době jedním z nejzákladnějších pilířů světové ekonomiky, jehož podstata je založena na vzájemných obchodních vztazích mezi jednotlivými zeměmi. Z historického hlediska obchodní vztahy nebyly vždy jednoduché a mnohdy ekonomické i politické neshody vedly k ekonomickým krizím i válečným konfliktům. V současné době má ekonomika rostoucí tendenci zásluhou technologických inovací a transparentnosti, umožňující světovým velmocem mezi sebou volně obchodovat.

Tématem této bakalářské práce je činnost EGAPu se zaměřením na český export do Ruské federace. Záměrem této práce je vyhodnotit vzájemné obchodní vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací, konkrétně se zaměřit na český export a jeho podporu na ruském trhu. V České republice existuje několik státních institucí, které jsou orientované na vývoz zboží a služeb do rizikových částí světa. Jednou z takových institucí je právě pojišťovací společnost EGAP, která na českém trhu působí již řadu let a v této práci bude hlavním aktérem. Na závěr práce zanalyzuji tuto společnost, zda je v daném odvětví efektivní a smysluplná. Zhodnotím její postavení na zahraničním trhu a zaměřím se na úspěšné i méně úspěšné typy projektů Exportní garanční a pojišťovací společnosti.

Při zpracování této bakalářské práce budu čerpat informace především z primárních zdrojů, zejména ze statistických úřadů jednotlivých zemí. Dalším zdrojem pak bezesporu bude odborná literatura zabývající se mezinárodním obchodem, ale i domácí mediální zprávy, online stránky světových organizací nebo internetové stránky ministerstev České republiky. Posledním využívaným zdrojem této práce budou materiály poskytnuté společností EGAP, ať už z jejich webových stránek nebo interní podklady předložené na osobní žádost.

Bakalářskou práci bych ráda rozdělila do tří kapitol a několika následujících podkapitol. První kapitola bude ve zkratce věnována podstatě mezinárodního obchodu, jeho funkcím a vlastnostem. Další podkapitoly budou zaměřeny na charakteristické rysy jednotlivých ekonomik, zpočátku na ruskou a poté na českou ekonomiku. Část textu bude věnována základním makroekonomickým ukazatelům a dále bude nastíněn současný stav a postavení těchto zemí ve světové ekonomice. Poslední část první kapitoly bude věnována Exportní

strategii ČR 2012-2020 a její současné aktualizaci, ve snaze docílit rozšíření exportu i mimo rámec EU.

Druhá kapitola této práce bude zaměřena na vývoj obchodních vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací, kdy tyto dvě země můžeme označit za dlouhodobé obchodní partnery. Specializovat se bude na vlastnosti, specifika a rizika českého exportu do Ruské federace. Podrobněji zde budou popsány nejčastěji vyvážené komodity a zhodnocen i jejich vývoj v letech 2010-2016. Současně bude poukázáno na některé české instituce jako je Česká exportní banka nebo Czech Trade, které se podporou exportu v ČR zabývají.

Pojišťovací společnost EGAP, její charakteristika, hlavní činnosti a nabízené služby budou obsahem třetí a zároveň poslední kapitoly. Jedna z podkapitol bude věnována podpoře exportu a konkrétním projektům této společnosti. Zaměřím se také na schvalovací proces a jeho nezbytné podmínky při výběru rizikové investice. V závěru kapitoly zhodnotím její postavení na konkurenčním trhu a okomentuji obchodní výsledky v uplynulém roce 2016.

1. Mezinárodní obchod

Úvodní kapitola bude věnována krátké charakteristice mezinárodního obchodu, jeho podstatě i základním vlastnostem. Nejprve se budu věnovat ruské ekonomice a specifikám ruského trhu. Ve druhé části této kapitoly se zaměřím na strukturu české ekonomiky a na Exportní strategii České republiky pro období 2012-2020. Obě části budou poukazovat na současné dění na poli mezinárodního obchodu a budou zahrnovat problémy, které jsou jeho součástí.

1.1. Podstata, vlastnosti a funkce mezinárodního obchodu

K tomu, abychom pochopili podstatu mezinárodního obchodu, je zapotřebí si nejprve definovat pojem „obchod.“ Obchodem se rozumí směna zboží či služeb mezi dvěma či více subjekty. Taková výměna může probíhat na dvou základních principech. Tím prvním principem je obchod prostřednictvím peněz, tím druhým je prvopočáteční směnný obchod, jehož hlavní podstatou je přímý obchod s výrobky a službami, který je osvobozen od platidla ve formě peněz. Tomuto druhu obchodu se říká barterový obchod, jehož nejjednodušší forma je zaznamenána již z dob pravěku (Pavelka, 2007). Používání metody barter se může potýkat s řadou nevýhod. Jednou z nich je vysoká časová náročnost, která spočívá v nalezení vhodného zájemce o daný produkt. Další nevýhodou může být nepoměr mezi hodnotami směněného zboží. Postupem času se lidé snažili co nejvíce zjednodušit formu platidla a přizpůsobit ji svému obchodu. Právě peníze umožnily rychlejší a jednodušší formu obchodování mezi subjekty.

Mezinárodní obchod v zásadě funguje na stejném předpokladu, rozdíl je ale v tom, že se obchod uskutečňuje přes hranice státu. Přesněji řečeno se jedná o směnný obchod různých subjektů státu v rámci celého světového hospodářství. Do jaké míry se stát zapojuje do mezinárodního obchodu můžeme označit jako míru otevřenosti ekonomiky dané země. V praxi se setkáváme s pojmy liberalismus a protekcionismus. Rozdíl mezi těmito dvěma termíny je zásadní. Hlavní myšlenkou liberalismu je zrušení veškerých překážek a bariér v mezinárodním obchodě, cílem je dosažení volného trhu napříč všemi zeměmi. Přesným opakem je již zmiňovaný protekcionismus, který se snaží chránit domácí výrobce před zahraniční konkurencí a vytváří tak bariéry na trhu, aby nedošlo k plné liberalizaci obchodu. Tyto bariéry můžeme zjednodušeně rozdělit na tarifní a netarifní. Mezi základní tarifní bariéry mezinárodního obchodu patří cla, pomocí kterých se stát snaží regulovat střednědobé

a dlouhodobé cíle obchodní politiky. Dalším nástrojem obchodní politiky jsou netarifní bariéry, kam se řadí kvóty, embargo nebo normy, standardy aj. Příkladem tzv. embargo je ekonomická situace mezi Spojenými státy americkými a Kubou, kdy je oficiálně zakázáno dovážet do USA jakékoliv zboží, jehož zemí původu je Kuba. Týká se to například tabákových výrobků nebo alkoholických nápojů (Štěrbová a kol., 2013).

Základním pilířem ekonomiky každého státu je mezinárodní obchod, jelikož žádná země není a ani nemůže být zcela soběstačná. Důvodem toho jsou například odlišné výrobní podmínky, protože každá země disponuje rozdílnými výrobními faktory (práce, půda, kapitál). Rusko je jedním z největších producentů ropy a zemního plynu, Česká republika (ČR) naopak nemá na svém území ložiska ropy, která by mohla být těžena. Pro ČR je tedy výhodné, aby měla uzavřenou smlouvu s Ruskou federací (RF) o importu ropy do ČR. Mezi další vlivy na výrobní odlišnosti můžeme zařadit demografické nebo klimatické podmínky, v důsledku čehož v ČR třeba nenalezneme žádné banánovníky či čajové plantáže. V každé zemi jsou náklady na výrobu určitého statku odlišné, proto je mnohdy výhodnější daný statek dovést než ho vyrobit, protože náklady na výrobu by byly podstatně vyšší. Mezinárodní obchod se může uskutečňovat mezi dvěma či více státy. Pokud se obchod uskutečňuje mezi dvěma zeměmi, jedná se o obchod bilaterální. Naopak multilaterální obchod je takový, který se uskutečňuje mezi více než dvěma subjekty (Neumann a kol., 2010).

Celkové přínosy mezinárodního obchodu do ekonomiky státu mohou být jak pozitivní, tak negativní. Jak již bylo zmíněno, mezinárodní obchod se opírá o dva základní směry, kterými je liberalismus a protekcionismus, přičemž většina států se nachází někde na pomezí, ale z dlouhodobého hlediska směřují spíše k liberalismu. Jedním z takových příkladů je vznik Sovětských socialistických republik (SSSR) nebo Evropské unie (EU), která je zdárným příkladem dlouhotrvajících dohod mezi více zeměmi. V mezinárodní ekonomice termín liberalismus znamená odstranění překážek v obchodě, tj. odstranění tarifních i netarifních bariér, otevření všech sektorů vnitřního trhu zahraniční konkurenci a odstranění přímých i nepřímých podpor států ve všech oblastech ekonomiky. Tento přístup může mít pozitivní i negativní dopady. Obecně vede ke změně výrobní struktury, k růstu ekonomiky, k nižším spotřebitelským cenám, to vše v závislosti na specializaci dané země. Vlivem liberalismu dochází ke zvýšení konkurenceschopnosti na domácím trhu. Na druhou stranu mezi negativní dopady řadíme vysokou orientaci na prosperující obory a utlumení v oborech méně efektivních, v důsledku čehož může dojít k růstu nezaměstnanosti v určitých regionech.

Zatímco protekcionismus se snaží chránit domácí ekonomiku před vnějšími vlivy, stát se snaží chránit domácí výrobu tím, že uvalí tarifní či netarifní bariéry na dovážené výrobky ze zahraničí. Tím podporuje domácí výrobu, snižuje nezaměstnanost a přispívá k vyšším mzdám. Opět ale jen v určitých odvětvích (Kalínská a kol., 2010). Celkově má liberalismus pozitivní vliv na danou ekonomiku státu, především z dlouhodobého hlediska, naopak protekcionismus může mít kladný vliv na ekonomiku jen v krátkodobém horizontu.

1.2. Ruská federace

Rusko je jednou z největších zemí světa, jejíž celková rozloha činí 16 376 870 km² (UNCTAD, 2015). V porovnání s Českou republikou je mnohonásobně větší, jelikož rozloha ČR je 78 870 km² (ČSÚ, 2016a). Oficiálním názvem státu je Ruská federace s hlavní metropolí Moskvou. Celkový počet obyvatel RF je 143,5 milionů osob (UNCTAD, 2015). Dle administrativního členění můžeme Ruskou federaci rozdělit na 83 subjektů. Konkrétně se dělí na 46 provincií, 21 republik, 4 autonomní okruhy, 9 krajů, 2 federální města a jednu autonomní oblast (Rosstat, 2016a). Mezi města federálního významu patří hlavní metropole Moskva a druhé největší město Ruska, Petrohrad. Jednotlivé regiony v RF se od sebe výrazně liší z hlediska ekonomické vyspělosti, proto výběr vhodné oblasti může hrát klíčovou roli při výběru lokality k investici. Ruská federace se z větší části rozkládá na asijském a z menší části na evropském kontinentu. Vzhledem k rozloze a geografickému rozpození disponuje Rusko velkým množstvím přírodního bohatství. Ruská federace má rozsáhlá ložiska nerostných surovin. Mezi ty nejdůležitější řadíme ropu a zemní plyn. V současné době jsou exporty zemního plynu z Ruska do zemí Evropské unie uskutečňovány na základě dlouholetých mezivládních smluv, které fungují na principu „take-or-pay“ a jsou stanoveny na 25 a více let (Gazprom, 2016).

Ruská federace je v současné době součástí Světové obchodní organizace (WTO), jejímž členem je necelých 5 let, a to od 22. srpna 2012. O členství RF usilovala již od roku 1993 a jednalo se o jediného člena G20 s tak velikou ekonomikou, který do této doby nebyl součástí organizace WTO. V roce 2012 bylo toto přistoupení velmi kladně přivítáno ze strany ČR, a to tehdejším mistrem průmyslu a obchodu Martinem Kubou. Dle jeho názoru je rozvoj hospodářských vztahů mezi českými a ruskými podniky jednou z nejdůležitějších priorit v oblasti exportu. Členství RF ve WTO mělo přispět k rozvoji podnikání mezi českými a ruskými podnikateli, dále ke zvýšení transparentnosti a předvídatelnosti českých investorů

na ruský trh. Konkrétním přínosem mělo být snížení cel a netarifních překážek v časovém horizontu od tří do sedmi let. Po vstupu Ruska do WTO v roce 2012 došlo v ČR ke značnému růstu vývozu zboží, konkrétně o 35 % oproti předešlému roku. Ruská federace byla tudíž zařazena mezi 12 prioritních zemí v rámci nové Exportní strategie České republiky na období 2012-2020 (MPO, 2012). První problém nastal v roce 2014, kdy Rusko uvalilo příliš vysokou celní hodnotu na dovoz některých typů zboží, například u papíru, lepenek, palmového oleje či ledniček. Tento spor je od zmíněného roku ve stavu jednání mezi Bruslem a Moskvou, přičemž Brusel již byl nucen se s těmito neshodami obrátit na WTO a její příslušný orgán. Tento orgán se ve prospěch EU vyjádřil k 11 z 12 sporných opatření a uvedl, že ruský celní režim není v souladu s tím, k čemu se Ruská federace před vstupem do WTO zavázala (European commission, 2016). Druhá překážka oslabující rozvoj českých a ruských podnikatelů nastala hned vzápětí, v souvislosti s vyhlášenými sankcemi EU vůči Ruské federaci. Tyto sankce byly přijaty v roce 2014 jako reakce na postoj Ruska vůči Ukrajinské krizi (Ministerstvo financí ČR, 2015).

1.2.1. Ruská ekonomika v současnosti

Dle objemu HDP je v současnosti Ruská federace na osmé příčce na světě a dlouhodobě je jedním z největších světových exportérů. Rusko je zemí s rozsáhlými surovinovými zdroji a řadí se mezi přední producenty fosilních paliv, společně se Spojenými státy a Saúdskou Arábií. Mezi silné stránky v rámci ruské ekonomiky patří již zmiňované členství ve Světové obchodní organizaci a s tím spojený nárůst konkurenceschopnosti. Naopak za slabou stránkou můžeme považovat dlouhodobou závislost na vývoji cen přírodních zdrojů, relativně velký podíl šedé ekonomiky na trhu, který je způsoben především velkou korupcí a daňovými úniky. Problém nastává také z hlediska nedostatku domácího kapitálu, technologií, dlouhotrvajícího modernizování, hospodářských sankcí ze strany západní Evropy a poklesu ceny ropy (CzechTrade, 2016a).

Níže v tabulce 1 jsou uvedeny nezbytné makroekonomické údaje vypovídající o prosperitě Ruské federace. Tyto údaje jsou zařazeny do čtyřadvacetileté osy, počínaje rozpadem SSSR v roce 1991 a konče rokem 2015. Statistická data v následujících tabulkách se zaměřují na růst HDP, HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, na míru inflace, přímé zahraniční investice (PZI) a státní dluh. Míra nezaměstnanosti v současné době má klesající tendenci, naopak nejvyšší byla zaznamenána v roce 1998, kdy se RF nacházela v hospodářské krizi

(Hnát, 2014). Dochází také k poklesu přímých zahraničních investic do země. V roce 2015 bylo zaznamenáno značné oslabení o 15,55 mld. USD. Nejvyšší PZI proudily do Ruska v roce 2008, kdy jejich celková hodnota byla 74,78 mld. USD.

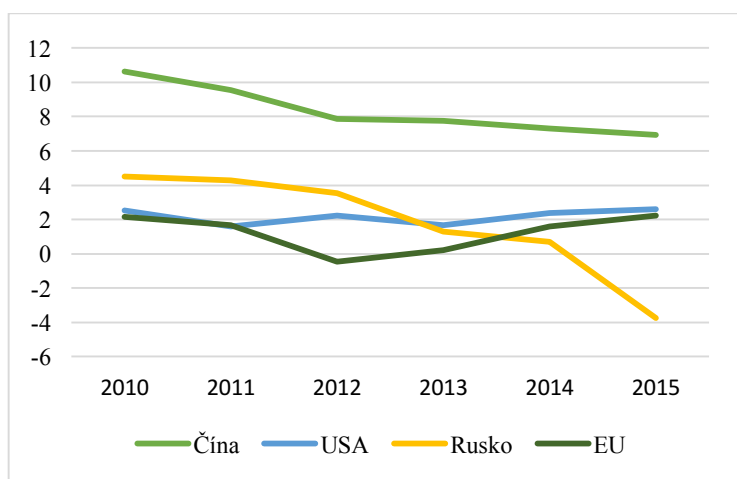
Tabulka 1: Makroekonomické ukazatele RF v letech 1991-2015

Ukazatele	1991	1994	1998	2001	2004	2008	2011	2015
Růst HDP (v %)	-5,05	-12,57	-5,30	5,09	7,18	5,25	4,26	-3,73
HDP na obyvatele (v mil. USD)	3,49	2,66	1,83	2,10	4,10	11,64	14,23	9,09
Míra nezaměstnanosti (v %)	12,20	8,10	13,30	9,00	7,80	6,20	6,50	
Míra inflace (%)	128,63	307,30	18,54	16,49	20,28	17,96	23,64	7,68
PZI (v mld. USD)		0,69	2,76	2,85	15,40	74,78	55,08	6,48
Státní dluh (v % HDP)			143,95	48,98		6,50	8,70	13,92

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (World Bank, 2017a)

V současné době hovoříme spíše o stagnaci a pomalém růstu světové ekonomiky, viz graf 1. Tento pomalý růst byl zaznamenán ve Spojených státech amerických (USA) a Evropě. V USA to bylo způsobeno nižším objemem investic, zatímco v části eurozóny byl mírný růst způsoben nízkou poptávkou na domácím trhu a slabým exportem. Vývoj HDP v Číně má do roku 2013 klesající tendenci, avšak v porovnání s ostatními zeměmi má vysoké hodnoty. A tak v souvislosti se světovou ekonomikou se i ruská ekonomika nadále nachází v recesi a od roku 2012 došlo k velkému propadu HDP. Vlivem poklesu cen ropy a uvalení sankcí z roku 2014 se byla RF donucena přizpůsobit, aby nepropadla do dlouholeté deprese. Proto vláda přijala určitá opatření k usnadnění ekonomické adaptace. Hlavními úkony byla politika flexibilního směnného kurzu, snížení rozpočtových výdajů v reálných hodnotách a rekapitalizace bank spolu s použitím rezervního fondu. V závislosti na těchto opatřeních, přijatých ze strany ruské vlády, došlo ke snížení míry recese (Word Bank, 2016).

Graf 1: Roční růst světového HDP v letech 2010-2015 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (Word Bank, 2017b)

Viditelné změny můžeme zpozorovat v oblasti hospodářství i financí. V roce 2016 došlo v rámci ruské ekonomiky ke snížení inflace, a to na 7,4 % oproti předešlému roku, kdy se inflace pohybovala okolo 15,9 %. Bankovní sektor i platební bilance v témže roce byly stabilizovány a vládě se poprvé od roku 2013 podařilo prodat desetileté dluhopisy v hodnotě 1,75 miliardy USD. Tento krok vedl k podpoře ekonomické situace v zemi. Z makroekonomického pohledu a navzdory své stabilitě byl v roce 2016 bankovní sektor zranitelný. Tento faktor byl ovlivněn pomalým hospodářským růstem a nízkou poptávkou ze strany investorů. Nezaměstnanost byla v roce 2016 relativně nízká a pohybovala se okolo 5,6 %. Dle Světové banky ani prognóza veřejných financí není zvláště pozitivní a rezervní fond je v současné době velmi zatěžován. K jeho vyčerpání by mělo dojít už během roku 2017 (Word Bank, 2016).

V souvislosti s již popsány problémy a riziky, je navrhován ze strany vlády rozpočtový plán, který má za úkol zpevnit ruskou ekonomiku. Tento střednědobý plán je stanoven na aktuální období 2017-2019. Dále se projednává schválení zákona o federálním rozpočtu, jehož hlavním cílem je zafixování ceny ropy v rozpočtu na 40 USD za barel a snižování výdajů ve státním rozpočtu. Během tříletého období by mělo dojít ke snížení podílu HDP o 3,6 %, které by se mělo nejvíce týkat národní obrany, sociální politiky a bezpečnosti státu (Word Bank 2016). Podrobná čísla a plánovaný průběh rozpočtu nám udává tabulka 2.

Tabulka 2: Rozpočtový plán v letech 2017-2019 (v % HDP)

	2016	2017	2018	2019
	Očekávání	Rozpočtový plán		
Výdaje	19,8	18,6	17,3	16,1
Příjmy	16,1	15,4	15,1	15,0
Příjmy z ropy a zemního plynu	5,8	5,8	5,5	5,4
Ostatní příjmy	10,4	9,6	9,4	9,6
Saldo rozpočtu	-3,7	-3,2	-2,2	-1,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (World Bank, 2016)

Fiskální politika je důležitou součástí každého státu, a dle světové banky by v Ruské federace v nadcházejících letech mohlo dojít k růstu domácí i zahraniční poptávky. Kromě toho je zde viditelná šance nárůstu cen ropy a zemního plynu, které v posledních letech výrazně poklesly. Přesto, že ruská ekonomika částečně stagnuje, podařilo se jí v posledních letech provést změny k lepšímu, a to jak v oblastech podnikatelského, tak investičního prostředí. Tento fakt má pozitivní vliv pro naše české podniky, zejména pro ty, pro které jsou východní investice primárním zdrojem zisku (Word Bank, 2016).

1.2.2. Konkurenceschopnost Ruské federace

Pro Ruskou federaci, stejně jako pro každou zemi s rozvinutou ekonomikou je velmi důležité postavení na mezinárodním trhu. Být konkurenceschopný na národním i mezinárodním trhu je pro Rusko jednou z nejzásadnějších priorit a závisí na několika faktorech, jehož měření je pravidelně prováděno Světovým ekonomickým fórem (WEF). Globální index konkurenceschopnosti (GCI), za pomoci kterého se měření provádí, je rozdělen do 12 pilířů, které jsou vzájemně propojené. Radíme mezi ně instituce, infrastrukturu, makroekonomické prostředí, zdraví, dále základní a vyšší vzdělání, efektivitu trhu zboží, efektivitu trhu práce, rozvoj finančních trhů, technologickou připravenost, velikost trhu, sofistikovanost podnikání a inovace. Tyto pilíře jsou rozdělené do tří základních skupin, na základní požadavky, stimulatory efektivity, inovace a sofistikovanost, podle kterých můžeme určit vývojová stadia v ekonomice. Rusko si nejlépe vede v oblasti inovací, institucí a sofistikovanosti v podnikání. Naopak mezi ty slabší pilíře z hlediska globální konkurenceschopnosti řadíme

makroekonomické prostředí, zdraví, základní vzdělání a velikost trhu. V současné době je Ruská federace na 45. místě ve světovém žebříčku konkurenceschopnosti a oproti loňským statistikám si polepšila o osm míst. (WEF, 2015a).

Ruská ekonomika má značné konkurenční výhody, mezi které patří geografická poloha, bohaté přírodní zdroje či historicko-kulturní tradice. Další výhodou jsou vysoká vzdělanost, především ve vědeckých oborech a úspěchy na poli kosmických a obranných odvětví (Iličeva a kol., 2013). K tomu, aby se Rusko posouvalo ve světovém žebříčku, je zapotřebí stanovení konkurenční strategie, ve které je potřeba se zaměřit na vytvoření stabilních podmínek pro investování, zajistit atraktivitu pro přímé zahraniční investice, získat důvěru jak u domácích, tak zahraničních partnerů, formovat střední třídu a snižovat nerovnost v příjmech. Nesmíme opomenout ani investování do vysokoškolského vzdělání či do zdravotnictví. Nedílnou součástí je vyvážený rozvoj národní ekonomiky s cílem zvýšení blahobytu obyvatel (Iličeva a kol., 2013).

1.3. Česká republika

Česká republika se nachází v samém srdci Evropy a jedná se o vnitrozemní stát s rozlohou 78 870 km² (ČSÚ, 2016a). ČR můžeme z historického hlediska rozdělit na tři území: Čechy, Moravu a Slezsko. Administrativně se ČR dělí na 8 územních a 14 samosprávných krajů. ČR sousedí státními hranicemi s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Tyto čtyři státy patří z větší části mezi hlavní obchodní partnery ČR. Hlavním městem je Praha, která má přes 1 milion obyvatel. Celá Česká republika má 10,5 milionů obyvatel, a je tedy mnohonásobně menší než Ruská federace (ČSÚ, 2015). Česká republika disponuje rozsáhlým přírodním bohatstvím, které patří mezi mezinárodně uznávané chráněné krajinné oblasti s přísným režimem ochrany. V ČR byly vyhlášeny čtyři národní parky, konkrétně Krkonoše, Šumava, Podyjí a České Švýcarsko. Dále se na území ČR nacházejí studené a teplé prameny minerálních vod, které se využívají k procedurám v lázeňských oblastech, což pozitivně přispívá k cestovnímu ruchu v Česku. Průmysl má v ČR již dlouholetou tradici, mezi ta nejdůležitější odvětví patří strojírenský, textilní a sklářský průmysl. Významnou roli v české ekonomice sehrál koncem 19. stol. například Tomáš Baťa, který se proslavil výrobou obuvi po celém světě, a to díky pásové výrobě, která zde v těchto letech nebyla známa (Veber a kol., 2009). Česká republika je také producentem v oblasti potravinářského

průmyslu, především masa, cukru, mouky a piva, přičemž nejvýznamnější exportním produktem je chmel (eAGRI, 2016).

Stejně jako Ruská federace i Česká republika je členem několika světových organizací. V první řadě je ČR členem Evropské Unie a to od roku 2004 a také je součástí Schengenského prostoru. Dále je od roku 1995 členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Téhož roku se stala členem WTO, a v porovnání s RF byla členem této Světové obchodní organizace podstatně dříve. Od roku 1999 je ČR také členem Severoatlantické aliance (NATO) (Hnát, 2014).

1.3.1. Stav ekonomiky v České republice

Ekonomika ČR se řadí z pohledu světového měřítky mezi malé ekonomiky, které nejsou schopny ovlivnit světovou cenu na trhu a je tzv. příjemcem ceny (Neumann a kol., 2010). Po dlouhou dobu byla česká ekonomika orientovaná na východ a socialistické země, kdy veškerá produkce byla centrálně plánovaná. Zlom nastal až po revoluci v 90. letech, kdy v rámci původního Československa došlo k přechodu od centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku (ČNB, 2014). Tato změna přispěla k otevřenosti mezinárodního obchodu, k navázání vztahů s okolními zeměmi a celkově k liberalizaci světové ekonomiky.

Obdobně jako v kapitole 1.2.1. jsou i zde uvedeny některé makroekonomické údaje ČR. Časová osa je opět zařazena do čtyřiačtyřletého období (1991-2015). Mezi znázorněné ukazatele patří růst HDP, HDP na obyvatele, míra nezaměstnanosti, míra inflace, PZI a státní dluh. Nejnížší příliv přímých zahraničních investic je zaznamenán v roce 1993, kdy tento fakt může být ovlivněn rozpadem Československa a přechodem z centrálně plánované ekonomiky na tržní ekonomiku (viz kapitola 2.1.). Po vzniku České republiky bylo zapotřebí podpořit ekonomiku země a vybudovat obchodní vztahy se zeměmi západní Evropy. V roce 2004, kdy se ČR stala součástí Evropské unie, docházelo k nárůstu zahraničního obchodu, proto je evidentní, že největší příliv PZI byl zaznamenán v následujícím roce 2005 (viz tabulka 3).

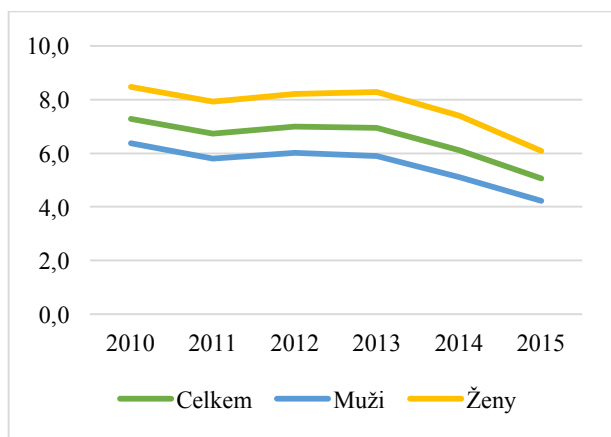
Tabulka 3: Makroekonomické ukazatele ČR v letech 1991-2015

Ukazatele	1991	1994	1998	2001	2004	2008	2011	2015
Růst HDP (v %)	-11,61	2,91	-0,32	3,05	4,95	2,71	2,00	4,54
HDP na obyvatele (v mil. USD)	2,87	4,58	6,45	6,59	11,67	22,65	21,72	17,55
Míra nezaměstnanosti (v %)	2,30	4,30	6,50	8,10	8,30	4,40	6,70	5,0
Míra inflace (%)	36,19	12,34	10,04	4,81	4,01	2,02	0,02	1,00
PZI (v mld. USD)		0,88	3,70	5,64	4,98	8,82	4,19	2,48
Státní dluh (v % HDP)		14,24	9,79	14,21	19,26	24,42	36,26	36,7

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (World Bank, 2017a)

Oslabení světové ekonomiky mělo v roce 2016 dopad jak na Evropu, tak i na české obchodní partnery. Přestože na zahraničních trzích došlo ke snížení cen surovin a energie, pro Českou republiku to znamenalo jisté výhody v podobě nízkých cen ropy a energie, slabého eura i nízkých úrokových sazeb. Za rok 2016 česká ekonomika meziročně vzrostla o 3 % a zařadila se mezi nejrychleji rostoucí země EU. Značným důvodem byl růst domácí produkce a její expanze na zahraniční trh, což bezesporu přispělo ke zvýšení exportu. Pozitivní výsledky jsme mohli zpozorovat i na trhu práce, kde v současné době přibývají nová pracovní místa a klesá nezaměstnanost. Obecná míra nezaměstnanosti ve 2. čtvrtletí roku 2016 klesla na 3,9 % (ČSÚ, 2016b) a v porovnání s ostatními zeměmi EU patří ČR mezi ty s nejnižší úrovní nezaměstnanosti. Na druhou stranu značný problém spočívá v akutním nedostatku pracovní síly v některých odvětvích, což mnohdy nepřispívá k růstu a produktivitě českých firem, které jsou nuceny hledat alternativy (MPO, 2016a). Tempo růstu nezaměstnanosti v ČR je zachyceno na grafu 2, kde obecná míra nezaměstnanosti je datovaná od roku 2010 do roku 2015.

Graf 2: Obecná míra nezaměstnanosti ČR (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (ČSÚ, 2016c)

České ekonomice letos nejvíce přispěl průmysl, zejména pak zpracovatelský, jehož produkce stoupla o 4,2 %, a to v patnácti různých odvětvích. Největší nárůst byl zaznamenán ve výrobě motorových vozidel a jiných dopravních prostředků a zařízení. V růstu české produkce nezaostávalo ani odvětví tisku, či výroba nábytku. Z hlediska zahraničního obchodu byla na tom ČR v roce 2016 velmi dobře, český export vzrostl o 1,5 %, dovoz klesl o 0,2 % a přebytek platební bilance byl téměř o 15 mld. vyšší než v předchozím roce. Nejvíce obchodovanou komoditou byly dopravní prostředky a stroje, které se vyvážely převážně do zemí Evropské unie. Výsledky z letošního roku jen svědčí o růstu ekonomiky, a i nadále se očekává prodloužení růstové tendence v české ekonomice (ČSÚ, 2015).

1.3.2. Konkurenceschopnost ČR

V současné době se Česká republika nachází mezi třemi zeměmi s nejvíce otevřenou ekonomikou v Evropě a v roce 2016 poměr vývozu k HDP dosáhl 83,6 %. Proto lze konstatovat, že růst české ekonomiky do značné míry závisí na prosperitě českých exportérů. Momentálně je na trhu více pozitivních faktorů, které mohou exportéři využít. Mezi tyto faktory jednoznačně patří příznivé podmínky pro úvěry a jejich využití pro investice, možnost získání proinvestičních dotací na technologie, nízká cena ropy na světovém trhu, nízká inflace, nižší mzdy i daně a relativně slabý kurz koruny. Tento stav na mezinárodním trhu nemusí být dlouhodobý, a z mého pohledu je tedy zapotřebí, aby čeští vývozci této situace využili, vybudovali konkurenceschopné firmy a zajistili si tak důležité postavení na trhu na delší období. ČR je nenahraditelným členem Evropské Unie a více než 80 % českého zboží a služeb expanduje právě do zemí EU, z toho celá třetina do Německa. Cílem státu a institucí podporující český export je podpořit vývoz i do zemí mimo EU. K tomu vláda schválila projekt Exportní strategie ČR 2012-2020, který je podrobněji popsán v kapitole 1.3.3. V současné době se ČR nachází na 31. místě ve světovém žebříčku konkurenceschopnosti (WEF, 2015b) a součástí Exportní strategie je přispět k tomu, aby se ČR do roku 2020 stala jednou z 20. nejkonkurenceschopnějších zemí světa. Veškeré prognózy tedy nasvědčují tomu, že česká ekonomika se bude vyvíjet a množství vyvážených produktů bude růst. České firmy by se mohly zaměřit i na finalizaci produktů, která by zajistila posílení jejich konkurenceschopnosti na zahraničních trzích. Dalším pozitivním faktorem je, že se Česká národní banka (ČNB) snaží dlouhodobě udržet kurz české měny nad 27 korunami za euro. Tyto intervence národní banky přinesly českému exportu v prvním roce o 270 mld. korun

vyšší tržby, podpořily zaměstnanost a vytvořily 25 tis. nových pozic na českém trhu (Komora, 2016).

1.3.3. Exportní strategie ČR 2012-2020

Primárním cílem této strategie, která vychází ze současného stavu české a zahraniční ekonomiky, je zvýšit exportní aktivitu České republiky do roku 2020. Exportní strategie stanovuje cíle a způsoby, jak jich má být dosaženo a je postavena na třech základních pilířích: zpravodajství pro export, rozvoj exportu a podpora obchodních příležitostí. Strategie se snaží podpořit nejen český export jako celek a usnadnit českým vývozcům maximální úspěšnost na zahraničních trzích, ale zaměřuje se také na danou politiku státu a rozvoj malých a středních podniků. Nezbytným předpokladem k úspěchu je být konkurenceschopný, jak z hlediska domácího, tak světového trhu. Exportní strategie navazuje na statistiky z předešlých let jako jsou Národní inovační strategie, Koncepce zahraniční politiky, Bezpečnostní strategie ČR a Strategie v rámci udržitelného rozvoje. Obecně řečeno je Česká republika orientovaná především na zahraniční trh v rámci Evropské unie, přičemž tato strategie by měla být nápomocná k tomu, aby se exportéři snažili pronikat i na trh mimo EU a nebyli jí tak omezeni a zcela závislí. Cíleně se ČR bude zaměřovat na 12 prioritních zemí a 25 zájmových zemí. Mezi prioritní země patří Brazílie, Čínská lidová republika, Indie, Irák, Kazachstán, Mexiko, Ruská Federace, Srbsko, Turecko, Ukrajina, USA a Vietnam. Zájmovými zeměmi jsou některé státy Jižní Ameriky nebo vyspělé státy afrického kontinentu (MPO, 2016b).

Na podzim roku 2016 byla schválena aktualizace Exportní strategie ČR 2012-2020, která se zaměřuje na popis hlavních oblastí podpory exportu, vylepšení cílů a způsobu jejich dosažení. V aktualizaci se navrhuje efektivnější využívání nástrojů exportní politiky a zvýšení průběžné komunikace s firemními reprezentanty a sociálními partnery. V jejím rámci došlo k úpravě předešlých pilířů a byly stanoveny následující tři: finanční nástroje, asistenční a konzultační služby, rozvoj obchodních příležitostí. Vizí nové Exportní strategie je tvorba nových pracovních míst, růst firem, posílení internacionalizace podniků a zvýšení významnosti ČR ve světě i v rámci mezinárodních organizací. Jak již bylo řečeno, součástí aktualizace je i obnova hlavního cíle, který zahrnuje zvýšení počtu vývozců, zajištění udržitelnosti exportních aktivit, zvýšení objemu vývozu a nárůstu počtu pracovních míst. Jedním z dalších důvodů, proč v letošním roce došlo k aktualizaci Exportní strategie je určování klíčových trhů, a to na základě oborových příležitostí. Ten se od předchozího,

teritoriálního přístupu liší tím, že umožňuje flexibilnější vyhledávání exportních příležitostí pro české podniky. Podstatou oborových příležitostí je nastínit českým vývozcům jejich možnosti uplatnění na zahraničním trhu, přiblížit přehled o vývozních příležitostech na daný trh, nastartovat proexportní aktivitu státu a pomoci českým společnostem při výběru klíčového trhu. Výsledkem by mělo být zredukování nákladů v oblasti podnikání, zvýšení internacionalizace malých a středních podniků a zlepšení pozice České republiky v rámci konkurenceschopnosti. Nedílnou součástí aktualizace je rovněž rozvoj jednotného digitálního trhu, tj. „prostor bez vnitřních hranic, v němž je jistěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu,“ (Evropský Parlament, 2016) zahrnující Průmysl 4.0, který by měl přispět k plné automatizaci výroby, pružně reagovat na měnící se poptávku po produktech, individuálně reagovat na měnící se požadavky zákazníků a mít schopnost daný produkt efektivně vytvořit. Předpokládaným dopadem je pak zlepšení a zmodernizování průmyslové výroby v ČR (MPO, 2016b).

2. Obchodní vztahy ČR a Ruské federace

Vzájemný obchod mezi Českem a Ruskem trvá více než tisíc let, a to již od počátku 16. století. V té době byla nejvíce rozvinutá průmyslová činnost, Čechy se orientovaly na výrobu papíru a sukna. Hojně rozšířeným průmyslem, zejména na severu Čech, byl průmysl sklářský. V průběhu dějin docházelo v rámci česko-ruského obchodu ke změnám trhu, ale základním principem bylo, že čeští obchodníci do Ruska vyváželi průmyslové výrobky a dováželi suroviny nebo polotovary, které mohly být dále zpracovatelné (Baranova a kol., 2014). Tento princip obchodu je částečně dochován dodnes, kdy se Česká republika v rámci mezinárodního obchodu stala tranzitní zemí a obchoduje především s polotovary (Štěrbová a kol., 2013).

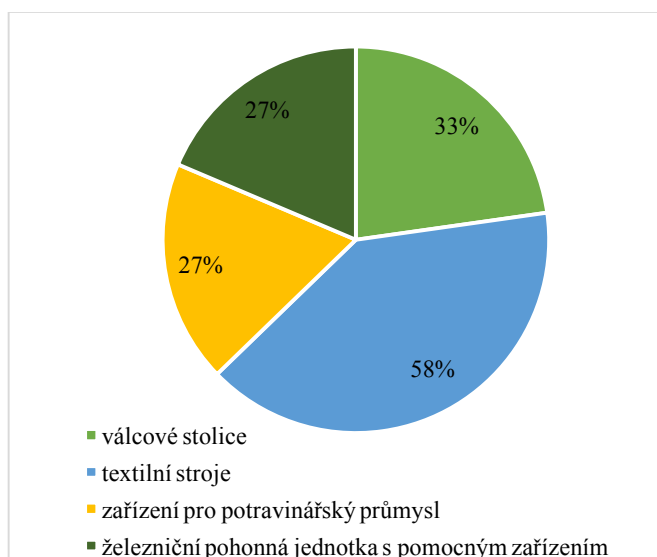
2.1. Vývoj obchodních vztahů

Rusko-české vztahy a jejich vývoj všeobecně vzato lze rozdělit do tří etap. První etapa patří do období Kyjevské Rusi, kdy obchodní spolupráce probíhala mezi Prahou a Kyjevem. Praha v době středověku byla hlavní centrem pro obchod s lidmi, obchodovanou komoditou z Rusi a ze zemí severní a východní Evropy byli především otroci. Druhá etapa se řadí od počátku 14. století do konce 17. století a důležitou roli zde hrály zprostředkovatelské vztahy. Prostřednictvím obchodníků se do Čech a zemí střední Evropy dovážely léčebné prostředky, kožešiny, maso, med, vosk, čaj nebo tabák. Poptávka byla i po tucích, barvách a čistících prostředcích. Naopak České země do Ruska vyvážely sukno, nože, čepce, klobouky, papír a šafrán. Velký zájem ze strany Ruska byl také o již zmiňovaný sklářský průmysl a moravské vinařství. To vše mělo veliký vliv na státní pokladny obou dvou zemí a přinášely do nich dostatečně velké finanční prostředky. Třetí etapou se v obchodně-ekonomických vztazích mezi zeměmi mění strukturální charakter, kde obchod probíhá mezi Ruskem a Rakouskem. Důvodem bylo vytvoření habsburské monarchie v rámci Rakouska-Uherska, kdy Čechy a Morava byly její součástí. Nejdůležitějšími vyváženými komoditami z Rakouska-Uherska do Ruska byla hotová průmyslová produkce, polotovary a nerostné suroviny. V hojném počtu se dovážely elektronické stroje, motory a technické zařízení (Baranova a kol., 2014.). Významnou poptávku v 70. letech 19. století tvořil český křišťál, jehož výrobce, česká továrna Moser, měla své dceřiné společnosti v Petrohradě a v Moskvě (Moser, 2015).

Po rozpadu Rakouska-Uherska a s nástupem bolševiků v Rusku se začíná měnit jak politická, tak ekonomická situace ve světě. Změna obchodních vztahů je bez pochyb zapříčiněna první a druhou světovou válkou, jejichž vlivem dochází k omezení importu a exportu. Ekonomická krize ve 30. letech 20. století zasáhla státy celého světa, tehdejší Československo nevyjímaje, proto se čeští exportéři orientovali především na východní trhy. SSSR byla jedna z mála zemí, které se krize přímo netýkala a její poptávka byla tvořena průmyslovou a strojírenskou produkcí. Československo do SSSR vyváželo především stroje, motory, turbíny, textil, potraviny, chemické výrobky, ve velkém se obchodovalo se zbraněmi a vojenskou výbavou (Baranova a kol., 2014).

Se začátkem studené války a mocenstvím Sovětského svazu ve východní Evropě, zůstávalo SSSR primárním obchodním partnerem Československé socialistické republiky (ČSSR). I nadále ČSSR dominovala ve vývozu strojů a průmyslového zařízení. Za zmínku jistě stojí export československých aut, lokomotiv, trolejbusů, autobusů a tramvají. Mimo jiné veškeré tyto dopravní prostředky jsou běžně viděny jako městský dopravní prostředek v bývalých post-sovětských zemích až dodnes (Baranova a kol., 2014).

Graf 3: Složení exportu československých výrobků v 70. letech do SSSR

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (Baranova a kol., 2014).

Textilní stroje měly značný podíl na exportu československých výrobků, jednalo se o více než 50 %, viz graf 3. V souvislosti s exportem těchto výrobků docházelo v ČSSR k rozvoji zahraničního obchodu, a dokonce k omezení zahraničních půjček na dovoz potravin, surovin

nebo pohonných látek. Z průmyslových výrobků se nejvíce vyvážela obuv, sklo, nábytek, oděvy a textil. Spolupráce SSSR a ČSSR měla oboustranné výhody, jelikož ze Sovětského svazu se naopak dovážela letecká technika a strojírenská produkce. Docházelo ke společným investicím a spolupracím, ať už na území ČSSR nebo SSSR. V roce 1966 byla dohodnuta spolupráce při výstavbě metra, první linky C v Praze. Dále byly společné dohody využívány k výstavbě továren, elektráren plynovodů aj. (Baranova a kol., 2014).

V 90. letech dochází ke zlomu a ochladnutí vzájemných obchodních vztahů mezi Českem a Ruskem. Tyto změny byly zapříčiněny především politickou situací ve světě, zejména v Evropě. Dochází k pádu Berlínské zdi, ukončení studené války a sporu mezi USA a SSSR. Dalším klíčovým momentem byl rozpad Sovětského svazu, což mělo za následek recesi ruské ekonomiky, které přerostla až v několikaletou depresi a 90. léta byla pro Ruskou federaci kritickým obdobím, které v roce 1998 vyústilo v bankrot. ČSSR se v tomto období také rozpadá a dochází k vzniku dvou samostatných republik, České a Slovenské. Po více než třicetileté okupaci Sovětského svazu ČR začíná omezovat svoje investice na východ, a naopak se orientuje na západ a západní trhy (Baranova a kol., 2014).

S počátkem nového století se obchodní vztahy mezi ČR a RF, na rozdíl od těch politických vyvíjely pozitivním směrem. V letech 2004-2008 narůstá čtyřikrát více objem českého exportu do Ruska. Mezinárodní obchodní vztahy ze strany ČR jsou podporovány různými společnostmi a organizacemi. Jednou z nich je také Exportní a garanční pojišťovací společnost (EGAP), která se zabývá podporou českých podnikatelů v Rusku. Hlavní činností EGAPu je pojišťování vývozních úvěrů, zejména u podniků, které obnáší značné riziko, buď z hlediska dlouhodobého nebo z důvodu složitě strukturalizovaných a cenově vysokých úvěrů, které jsou pro soukromou pojišťovací společnost zcela nepřijatelné. Podrobné informace o jmenované státní instituci budou popsány v kapitole 3. Celkový objem pojistných transakcí každoročně stoupá. Do roku 2006 se exportní částka pohybovala okolo 21 mld. Kč a tyto hodnoty se každoročně navyšují. Jen za rok 2013 došlo k pojištění za 9 mld. Kč (Baranova a kol., 2014).

Obchodní výměna ČR a RF v letech 2005-2012 byla velmi vysoká a přispěla zejména ruské ekonomice. Poptávka Ruské federace byla především po moderní technologii a strojírenské produkci. Lákavým motivem pro zahraniční exportéry v Rusku byla stabilní finanční situace, zejména ve veřejném sektoru. Primární příjmy RF čerpala z prodeje ropy, plynu a barevných

kovů. Menší propad nastal v roce 2008, který odstartoval světovou ekonomickou krizi, jejíž příčinou byl krach investiční banky Lehman Brothers (Hnát, 2014). Naštěstí záhy poté došlo k obnovení jak vzájemných vztahů, tak k nastartování ekonomiky. Bilaterální obchod tedy začal růst a pro Českou republiku představovalo Rusko klíčového partnera v zahraničním obchodě, který byl podporován státními institucemi. Tento trend trval do roku 2014. Problémem, který poté vyvstal nebyla světová hospodářská krize, nýbrž rusko-ukrajinský konflikt a s tím i spojené sankce vůči Rusku. Dalším důvodem propadu obchodu byla depreciace rublu a vnitřní hospodářské problémy. Je zcela logické, že za daných podmínek dochází k nejistotě českých podnikatelů, a s tím i spojené obavy z investic na ruských trzích. V roce 2015 klesl meziročně český export do Ruska o 41,7 % a český import z Ruska klesl z 6,3 mil. USD na 4,3 mil. USD. Celkový obrat se v tom samém roce snížil o 36,7 %. Saldo obchodní bilance se v letech 2010-2015 pohybuje v záporných číslech, výjimku představuje rok 2011 s konkrétní hodnotou 10 102,9 mil. USD (viz tabulka 4).

Tabulka 4: Obchodní výměna ČR a RF v letech 2010-2015 (mld. USD)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Export z ČR	3,54	5,22	6,04	5,94	5,46	3,18
Podíl na exportu (v %)	0,14	0,18	0,20	0,19	0,15	0,08
Import do ČR	6,82	8,10	7,93	7,77	6,26	4,28
Obrat	10,36	9,10	13,97	13,72	11,71	7,46
Saldo obchodní bilance	-3,29	10,10	-1,90	-1,83	-0,80	-1,10
Bilance ČR celkem	121,24	191,13	305,71	351,22	429,20	406,25

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (ČSÚ, 2016d)

Je těžké odhadnout budoucí vývoj vzájemných vztahů mezi oběma stranami, ale všechny statistické ukazatele a reporty nám naznačují i nadále stagnaci. Současné sankce mezi zeměmi byly prodlouženy, což je nepříznivá zpráva zejména pro české exportéry. Tento problém může přinutit Rusko zaměřit se na jiné trhy, jako je například Čína nebo Jižní Amerika. Pro českou ekonomiku by to znamenalo přeorientovat se na jiné zahraniční trhy, a to v krátkém časovém horizontu, protože jinak by tato situace mohla vést k růstu nezaměstnanosti v České republice. Je tedy jen otázkou času, zda si čeští exportéři budou schopni udržet své pozice na ruském trhu nebo je naopak ztratí.

2.2. Export do Ruské federace

Vývoj exportu do RF nejlépe a nejpřesněji udávají Standardní mezinárodní obchodní klasifikace (SITC), které jsou mezinárodně uznávané a rozdělují se do několika kategorií. Mezi hlavní kategorie patří prvních deset, které jsou znázorněné v tabulce 5. Český export do Ruska měl u většiny komodit do roku 2014 rostoucí tendenci, avšak od roku 2015 zaznamenáváme viditelný pokles českého vývozu. Tento pokles byl zapříčiněn především rusko-ukrajinskou krizí v roce 2014, v rámci které, došlo k omezení vývozu českých podnikatelů a exportérů (MPO, 2015). V českém exportu dlouhodobě převažují stroje a dopravní prostředky, i když i zde vidíme značný pokles vývozu v roce 2013. Druhou nejvíce vyváženou kategorií jsou tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu. Oběma kategoriím je níže v textu věnována větší pozornost.

Tabulka 5: Vývoj exportu a jednotlivých exportních skupin do RF v letech 2010-2016 (v mld. USD)

Kód	Kategorie/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0	Potraviny a živá zvířata	49,8	67,1	72,0	81,0	96,4	64,0	71,2
1	Nápoje a tabák	25,1	26,5	28,4	29,8	29,1	15,4	16,6
2	Suroviny a nepoživatelné, s výjimkou paliv	13,2	16,8	22,3	27,8	31,9	26,8	26,1
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	8,1	9,98	17,4	14,1	13,3	7,1	6,8
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,059	0,051	0,437	0,475	0,347	0,217	0,207
5	Chemikálie a příbuzné výroby, j.n.	471,2	536,8	481,97	456,9	479,1	334,3	301,8
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	387,6	527,9	565,8	601,2	529,1	390,9	368,3
7	Stroje a dopravní prostředky	2255,5	3578,1	4351,7	4217,4	3659,3	2001,1	1888,7
8	Průmyslové spotřební zboží	324,9	456,99	495,3	514,1	621,1	362,9	394,9
9	Komodity a předměty obchodu, j.n.	0			0,020	0,055	0,031	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (ČSÚ, 2017a)

Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole 2.1. o vývoji obchodních vztahů mezi zeměmi, primárně se vždy do Ruské federace vyvážely dopravní prostředky a stroje a ani v současnosti tomu není jinak. Z tabulky 5 je zřejmé, že stroje a dopravní prostředky měly nejvyšší hodnotu v roce 2012, konkrétně 4 351,7 mil. USD. Vývoz v rámci šesté kategorie (tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu) byl nejvíce úspěšný v roce následujícím, tedy v roce 2013. Jeho konkrétní hodnota byla 601,2 mil. USD, částka je přibližně 7krát větší než u kategorie číslo 7. Další významnou kategorií důležitou pro export jsou chemikálie a příbuzné výrobky, kdy nejvyšší dosažená hodnota se datuje do roku 2011. Vzhledem k již popisované ekonomické situaci, nikoho nepřekvapí, že nejnižších hodnot dosáhl český export zejména v roce 2015. Nejméně vyváženou komoditou jsou živočišné a rostlinné oleje a dále pak zboží řazené do 9. kategorie. V této kategorii je viditelný minimální vývoz do RF (viz tabulka 5).

Tabulka 6: Vývoz jednotlivých podskupin 6. kategorie v letech 2010-2016 (v mil. USD)

Kód	Skupina/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
61	Kůže, kožené výrobky, j.n. a vydělané kůže	0,354	0,181	0,166	0,545	0,153	0,236	0,403
62	Výrobky z pryže, j.n.	40,9	63,3	73,3	74,0	64,3	43,2	53,0
63	Výrobky z korku a dřeva (kromě nábytku)	8,15	10,2	12,5	7,2	7,8	5,7	5,7
64	Papír, lepenka a výrobky z nich	55,0	59,5	64,3	50,6	47,8	65,4	51,6
65	Textilní příze, tkaniny, tržní výrobky z nich, j.n.	34,6	51,9	50,1	52,9	48,1	41,7	45,2
66	Výrobky z nekovových nerostů, j.n.	94,2	116,2	112,95	126,0	121,4	69,3	64,3
67	Železo a ocel	39,1	69,4	49,4	59,6	48,5	28,8	28,9
68	Neželezné kovy	6,96	9,9	9,6	10,0	7,9	6,7	6,0
69	Kovové výrobky, j.n.	108,3	147,4	193,4	220,3	183,1	129,9	113,2

Zdroj: Vlastní zpracování za základě (ČSÚ, 2017b)

Skupina „Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu“ je druhou největší skupinou v českém exportu do RF. Nejvíce vyváženou komoditou jsou kovové výrobky, které se nejvíce vyvážely v roce 2013 a nebylo tomu jinak ani u vývozu této skupiny jako celku. Nejméně úspěšným obdobím v rámci této komodity byl rok 2010, což bylo způsobeno vlivem

světové hospodářské krize v roce 2008. Další pokles exportu kovových výrobků nastal v roce 2015, přibližně o 29 % na konkrétní hodnotu 129,9 mil. USD. Druhou nejvíce vyváženou komoditou jsou výrobky z nekovových nerostů, které měly od roku 2010 víceméně růstový charakter. Nikoho však nepřekvapí zlomový rok v roce 2015, ve kterém došlo k výraznému poklesu téměř o 50 %. Naopak nejméně vyváženou komoditou je kůže a kožené výrobky. Zajímavým poznatkem u této komodity je, že nemá stejný exportní vývoj jako ostatní komodity. Od roku 2010 zaznamenáváme mírnou stagnaci a pokles ve vývozu tohoto produktu až do roku 2013, ve kterém vývoz této komodity vzrostl o téměř 72 %. Od tohoto roku začíná mít export kůže a kožených výrobků narůstající tendenci (viz tabulka 6).

Tabulka 7: Vývoz jednotlivých podskupin 7. kategorie v letech 2010-2016 (v mil. USD)

Kód	Skupina/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
71	Stroje a zařízení k výrobě energie	153,7	181,6	192,1	257,99	240,6	134,1	970,8
72	Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	153,3	243,6	300,2	291,6	209,97	94,2	130,6
73	Kovozpracující stroje	90,7	145,0	149,7	178,2	195,5	112,1	90,1
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, j.n.	342,9	568,2	663,9	634,7	568,3	382,7	340,1
75	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	431,7	528,9	617,2	539,6	557,5	378,7	304,1
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	65,3	251,4	292,5	205,5	170,4	112,7	93,4
77	Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, j.n.	293,7	394,8	403,2	447,5	383,4	261,5	301,2
78	Silniční vozidla	609,6	1196,8	1668,8	1533,2	1264,5	505,0	453,4
79	Ostatní dopravní a přepravní prostředky	114,7	67,9	64,1	128,99	69,1	20,0	80,6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (ČSÚ, 2017c)

Největší vývozní skupinou jsou tradičně stroje a dopravní prostředky, proto jsou také nejdůležitější v oblasti exportu do Ruska. Z jednotlivých podskupin se nejvíce vyvážejí silniční vozidla, i když její prudký pokles z 1 263,5 mil. USD na pouhých 505,0 mil. USD v roce 2015 výrazně zkomplikoval vzájemné obchodní vztahy. Druhým nejvíce vyváženým zbožím jsou stroje a zařízení všeobecně užívaná v průmyslu, hned vzápětí jsou kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat. Jejich exportní vývoj se ničím neliší

od předcházejících příkladů s ostatních komodit. Z České republiky se do Ruské federace nejméně vyváží kovo zpracující stroje, jejichž export vykazoval stabilní růst opět jen do roku 2015. Objem tohoto vývozu klesl přibližně o 43 % (viz tabulka 7).

Z uvedených statistických dat je zcela zřejmé, že velikost českého exportu do zahraničí má omezený charakter a primárně se vyváží jen určité komodity. Pro ČR je Rusko jedním z důležitých partnerů v rámci mezinárodního obchodu, a i když aktuální čísla nám ukazují pokles a evidentní ochladnutí vzájemný vztahů, tak jen z Proexportní strategie ČR je zřejmé, že i nadále bude Ministerstvo obchodu a průmyslu podporovat české podnikatele k vzájemným vztahům s Ruskou federací.

2.3. Instituce podporující vzájemnou spolupráci

Následující podkapitola bude věnována českým institucím, které prohlubují vzájemné obchodní vztahy mezi různými státy a jednají v zájmu proexportní účasti České republiky v zahraničí. Vývoz zboží, je vždy spjat s určitými riziky, ať už v oblasti administrativy, daňových zákonů nebo politické situace. Tyto státní instituce mají za úkol podpořit české exportéry při expanzi na zahraniční trhy a zároveň jim poskytnout ochranu před možnými riziky. Mezi nejznámější české instituce řadíme Českou exportní banku, agenturu Czech Trade a Exportní garanční a pojišťovací společnost, které bude věnována kapitola 3. Také na území Ruské federace jsou státní instituce, které podporují ruskou proexportní politiku, jsou jimi například EXIAR, Eximbank of Russia nebo Bank for development (Russian Export Center, 2017).

2.3.1. Česká exportní banka

Česká exportní banka (ČEB) je bankovní instituce podléhající Ministerstvu financí ČR. Je přímo i nepřímo vlastněná státem, vznikla v roce 1995 jako dceřiná společnost EGAP a od té doby je součástí státní proexportní politiky. Specializuje se zejména na podporu exportu, což vede k lepší konkurenceschopnosti české ekonomiky. Dále poskytuje finanční služby spojené nejen s vývozem zboží, ale i služeb. Jedním z dalších úloh exportní banky je poskytování bankovních úvěrů pro export investic do zahraničí. Součástí portfolia je poskytování bankovních záruk a financování dlouhodobých projektů, a také nabízení různých typů úvěrů středním a malým podnikům. Své zastoupení má Česká exportní banka

v Ruské federaci, konkrétně v Moskvě, kde poskytuje náležité informace o svých službách (ČEB, 2012).

V současné době je v jednání několik projektů souvisejících s dopravou a energetickou infrastrukturou, jejichž záměrem je podpořit české exportéry skrz Českou exportní banku, která bude financována prostřednictvím Rusko-kyrgyzského fondu rozvoje. Vzájemná spolupráce jen potvrzuje fakt, že Česká republika má v oblasti průmyslu stále dobré jméno a je lákadlem pro zahraniční investory (ČEB, 2016).

2.3.2.Czech Trade

Czech Trade je národní agentura podporující export, založena roku 1997, a zcela podléhající Ministerstvu průmyslu a obchodu. Cílem této agentury je podpora a rozvoj mezinárodního obchodu mezi českými a zahraničními subjekty. Hlavní náplní této organizace je poskytování komplexních informací a asistenčních služeb při vstupu na zahraniční trhy. Agentura Czech Trade má své rozsáhlé zastoupení v zahraničí, v rámci Evropy působí například ve Skandinávii, na Balkáně, ve východní Evropě, která zahrnuje i státy Společenství nezávislých států (SNS). Svě zastoupení má ale i v zaoceánských zemích jako je například Kanada, USA, Latinská Amerika. Svou působnost má dále rozšířenou v Austrálii, na Novém Zélandě, na africkém a asijském území (Czech Trade, 2016b).

Služby poskytované agenturou Czech Trade jsou dvojího charakteru. Některé jsou poskytovány zcela bezplatně a některé, více specifické, jsou pak finančně zpoplatněné. Příkladem bezplatné služby je všeobecně přístupný portál Businessinfo.cz, který podnikatelům a českým exportérům poskytuje informace o určité zemi, exportní příležitosti a ekonomické statistiky. Naopak službou specifického charakteru jsou průzkumy konkurentů a jejich pozice na zahraničních trzích (Czech Trade, 2016c).

3. Pojišťovací společnost EGAP

V předchozích kapitolách byl definován mezinárodní obchod se zbožím jako takový, následně byla nastíněna ekonomická situace jak v České republice, tak i v Ruské federaci. Druhá kapitola byla věnovaná vývoji obchodních vztahů mezi oběma zeměmi. To vše pro pochopení podstaty věci, jelikož následující kapitola bude zcela zaměřena na Exportní garanční a pojišťovací společnost, která se věnuje exportu a importu zboží a celkově zahraničnímu obchodu v praxi.

3.1. Charakteristika společnosti

Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole Exportní garanční a pojišťovací společnost, ve zkratce EGAP *„je úvěrová pojišťovna se zaměřením na tržně nepojistitelná politická a komerční rizika spojená s financováním vývozu zboží, služeb a investic z České republiky“* (EGAP, 2017a). Proexportní instituce tohoto typu byla v tehdejší Československu založena jako první. V devadesátých letech společně s transformací československé ekonomiky byla potřeba vzniku státních institucí, které by podporovaly export do zahraničí. Společnost EGAP a.s. byla v roce 1992 vytvořena jako plně státní instituce, jejíž akciová práva mají na starosti Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvo zahraničních věcí ČR. V 90. letech dochází k významnému rozvoji obchodu této společnosti, zejména v oblasti teritoriálního pojištění a krátkodobých komerčních rizik. První změny nastaly v roce 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Pro EGAP tato změna znamenala možnost podílet se na rozhodování určitých procesů, aktivně se na nich podílet, a nejen přijímat nařízení, jak tomu bylo doposud. Na základě rozhodnutí valné hromady EGAP dochází v následujícím roce 2005 ke vzniku dceřiné společnosti s obchodním názvem Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s. (KÚP). Tato dceřiná společnost vznikla z důvodů zpřísnění podmínek EU, které vyžadovaly zřetelné odlišení pojištění se státní podporou od komerčních aktivit. V roce 2007 společnost EGAP prodala 66% podíl v KÚP s cílem získat belgického partnera úvěrové pojišťovny Ducroire-Delcredere SA. N.V. a rozšířit tak působnost nejen na českém, ale i na středoevropském trhu. V roce 2010 dochází k obchodnímu přejmenování společnosti KÚP na KUPEG úvěrová společnost, a.s. a následně ke konci roku 2016 společnost EGAP prodala svůj vlastnický podíl v KUPEG. Belgická úvěrová pojišťovna Ducroire-Delcredere SA. N.V. se tak stala právoplatným majitelem KUPEG (EGAP, 2016a).

Exportní garanční a pojišťovací společnost pojišťuje především bankovní úvěry, které mají dobu splatnosti delší než dva roky. Z těchto bankovních úvěrů jsou financována především energetická, strojní a technologická zařízení, investiční celky a dopravní stavby. Export takového typu zboží se pojišťuje zejména do zemí, které představují určité riziko, ať už politického, ekonomického, administrativního či legislativního charakteru. Tato rizika mohou být spojena jednak s ekonomickou nestabilitou v dané zemi, ale také například s revolucí, válkou nebo stávkami. Veškeré tyto faktory mohou vést k platební neschopnosti dlužníka. Společnost EGAP poskytuje své služby všem českým exportérům, malým i středním podnikům, bez ohledu na velikosti či právní formy investice (EGAP, 2017a).

Jak již bylo řečeno, jedná se o státní akciovou společnost, jejímž jediným akcionářem je právě stát. Její dozorčí rada se skládá z ministerstev ČR, která již byla výše upřesněna. Dále je tato společnost složena z dozorčí rady, představenstva a výboru pro audit. Podrobné schéma struktury této společnosti je zobrazeno na obrázku 1.

Obrázek 1: Organizační struktura společnosti

Zdroj: (EGAP, 2017b)

Státní podpora funguje na principu závazku a na samofinancování činnosti v dlouhém období, tedy že stát ručí za všechny závazky pojistných smluv. Jedná se o standardní nástroj na podporu ekonomiky, který se běžně využívá ve všech vyspělých státech a jeho hlavním úkolem je rychlá návratnost vynaložené investice. V praxi to znamená, že úvěrová pojišťovací společnost svým pojištěním zaplní díru na trhu, protože si jejich financování nemohou soukromé úvěrové pojišťovny dovolit. Vývozy, které jsou takto podporované státem se řídí souborem pravidel OECD a EU, které pak dohlíží na to, aby státy mezi sebou nekonkurovaly. Využití státní podpory v podobě úvěrového pojištění přináší jisté výhody nejenom samotným exportérům, ale také jejím subdodavatelům, malým a středním podnikům. Výhodou rozsáhlé spolupráce je poskytnutí míst na trhu práce, což v dlouhém období může vést ke zvýšení zaměstnanosti, dále pak udržení kvalifikované pracovní síly v zemi a zachování know-how firem. Další z výhod státní podpory je, že se čeští exportéři mohou diverzifikovat i na rozvíjející trhy mimo rámec EU. V současné době se vytváří poptávka na latinsko-americkém, africkém a asijském trhu (EGAP, 2017c).

Společnost EGAP má striktně vymezená pravidla pro původ zboží, které může pojistit. „*Podíl českého zboží a služeb na celkové hodnotě vývozu, jako jedna ze základních podmínek pojištění se státní podporou, musí dosahovat minimálně 50 %*“ (EGAP, 2017d). Existují zde, ale i určité výjimky, které povolují pojistit zboží, které má tento podíl menší. To vše jen za předpokladu, že se v ČR nevyrábí produkt, který je nezbytný k danému vývozu zboží. Pro určení českého původu je zapotřebí, aby v ČR byla registrovaná firma vývozce nebo alespoň její zahraniční dceřiná společnost. Podobné pravidlo se také vztahuje na komponenty od firem, se kterými vývozce spolupracuje, ty musí být rovněž považovány za zboží českého původu (EGAP, 2017d).

Každá země na světě má odlišné ekonomické a politické podmínky a stejně tak představuje odlišně velká rizika pro exportéry. Na základě tohoto faktu byla institucí OECD vytvořena mezinárodně uznávaná klasifikace zemí, dle hodnoty daného rizika. Tato klasifikace se provádí několikrát ročně a v jejím rámci se zohledňují nejaktuálnější makroekonomické údaje o finanční a ekonomické situaci v zemi, dalším ukazatelem je solventnost státu či nestandardní okolnosti v zemi. Jednotlivé země jsou klasifikovány dle osmistupňové škály, tj. do rizikových kategorií 0 až 7. Kategorie 0 představuje země s vyspělou ekonomikou a vyspělými finančními trhy, mezi které patří například ČR, Velká Británie, Francie, USA, Japonsko a další. Do kategorie 1 řadíme země s minimální úrovní rizika, a naopak

do kategorie 7 spadají země s nejvyšší úrovní rizika. Příkladem takové rizikové země je Ukrajina, Venezuela nebo Tádžikistán. Ruská federace spadá do 4. kategorie. Veškeré faktory jsou několikrát ročně sledovány a během určitého období může dojít ke změně v kategorizaci země, tj. že každý stát si může polepšit i pohoršit své postavení v rámci této klasifikace (OECD, 2017).

3.2. Obchodní strategie společnosti

Základním východiskem pro společnost EGAP je především podpora exportu na tržně nezajistitelných trzích, a právě proto je úloha EGAPu nejdůležitější v době mezinárodní politické nestability. Její obchodní strategie se opírá o Exportní strategii ČR 2012-2020, která je podrobněji popsána v první kapitole. Ta vymezuje proexportní politiku státu, vize a cíle jichž se má v průběhu těchto let docílit. V současné době je největší hrozbou pro českou ekonomiku ta skutečnost, že se čeští exportéři orientují na zahraniční trhy jen v rámci EU. Proexportní nástroje by měly fungovat tak, aby čeští exportéři měli zájem o to, pronikat na trhy i mimo rámec EU a objevovat nové exportní příležitosti. Mezi hlavní činnosti EGAPu rozhodně nepatří nahrazení soukromého sektoru a ani nemá sloužit jako levný zdroj finančních prostředků pro exportéry. EGAP společně s ČEB naopak zaplňuje mezery komerčních bank a úvěrových pojišťoven právě tam, kde není v jejich možnostech samofinancování českých exportérů. Dle slov garančního ředitele společnosti „*V EGAP děláme všechno pro to, abychom pružně reagovali na měnící se potřeby českých exportérů. Snažíme se zajistit takové formy pojištění, které umožní optimální financování uzavřených kontraktů*“ (EGAP, 2017e). Proto se společnost při poskytování svých služeb řídí těmito pravidly: srozumitelnost, transparentnost, vysoká kvalita, dostupnost a viditelnost (EGAP, 2017e).

Po pojišťovací společnost EGAP je nesmírně důležité poskytnout svým zákazníkům souhrnné portfolio produktů, které bude maximálně podporovat české exportéry při jejich konkurenceschopnosti v zahraničí. EGAP ve svých službách nabízí širokou škálu pojištění v takové míře, která zajistí pokrytí veškerých rizik spojených s fázemi exportního řetězce. V této souvislosti jsou snadněji dostupné finance, které poskytují banky nebo jiné instituce na finančním trhu. Mluvíme zde například o bankovních zárukách, dodavatelském a odběratelském úvěru, o pojištění investic v zahraničí nebo pojištění výrobního rizika. V rámci povinností EGAPu je přebrat na sebe zodpovědnost v takových exportních

případech, které mají povahu nahodilé události nebo jsou součástí vyšší moci. Jedná se především o události, které nemůže ovlivnit exportér ani financující banka, např.: insolventnost dlužníka nebo nepříznivá politická či ekonomická situace v zemi plátce. Veškeré projekty jsou financovány tak, aby došlo k minimální finanční újmě zúčastněných stran, přičemž EGAP analyzuje příjmy v souvislosti s daným projektem. K tomu, aby došlo k pojištění projektu či zboží je zapotřebí splnění základních požadavků, mezi které patří:

- dostatečný vlastní kapitál,
- zkušený sponzor,
- zkušený exportér či dodavatel projektu,
- zajištěné vstupy,
- zabezpečené výstupy.

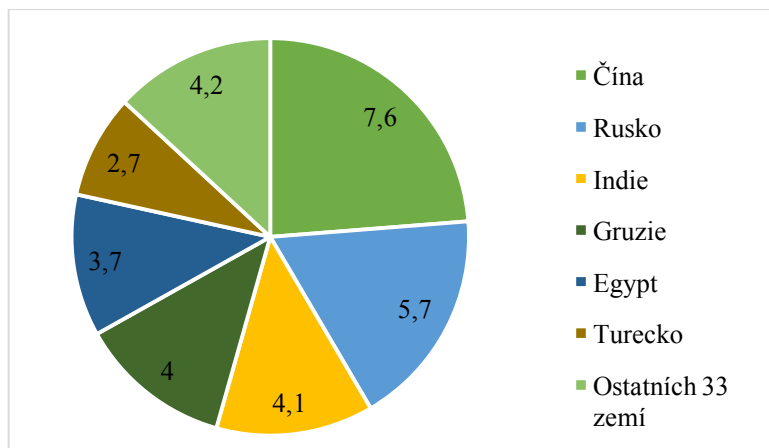
Financování obchodních projektů nepatří mezi jednoduché transakce, proto jsou důležité dostatečné finanční zdroje a základní požadavky vyjmenované výše. Mimo jiné se EGAP v rámci svých aktivit snaží podporovat rozvoj českého průmyslu, a to stanovením českého podílu v minimální výši 50 %. Tento druh podpory exportu do značné míry přispívá k udržení a rozvoji technologií v ČR a pozitivně působí na růst zaměstnanosti v regionech, kde sídlí dodavatelské firmy. Dalším úsilím pojišťovací společnosti je získání nových klientů v oblasti malých a středních podniků (MSP) pro podporu exportu, v rámci níž, se EGAP snaží efektivně, srozumitelně a v co nejkratším časovém horizontu (v rámci několika dnů) nabídnout svým klientům MSP nabízené produkty a služby ve zjednodušené podobě, dostupné pro všechny (EGAP, 2017e).

3.3. EGAP a podpora exportu do Ruska

Podpora vývozu do Ruské federace vždy hrála důležitou roli v české ekonomice. Zvláště pro Exportní garanční a pojišťovací společnost je tento ekonomický subjekt jedním z nejdůležitějších obchodních partnerů a tvoří značnou část jejich výnosu. V posledních letech ale mají vzájemné obchody klesající tendenci, jen v porovnání s rokem 2015 a 2016 došlo v Rusku k poklesu nových pojistných smluv o více než 1 mld. Kč (EGAP, 2016b). V loňském roce 2016 společnost EGAP uzavřela nové pojistné smlouvy, exportní úvěry, bankovní záruky a investice v zahraničí celkově do 39 zemí z celého světa v souhrnném objemu 31,9 mld. Kč. Z níže situovaného grafu 4 je zřejmé, že nejvíce převládaly dvě země, které zahrnují více než dvě pětiny celoročního výdělku. Novou zemí v teritoriálním členění je dominující Čína (7,6 mld. Kč) a hned za ní se nachází Rusko (5,7 mld. Kč). Okolo

45 % zaujímaly čtyři země, konkrétně Indie (4,1 mld. Kč), Gruzie (4,0 mld. Kč), Egypt (3,7 mld. Kč) a Turecko (2,7 mld. Kč). Ostatních 33 zemí uzavřelo nový kontrakt na 4,2 mld. Kč, což je přibližně 13 % z celkově uzavřených smluv v roce 2016.

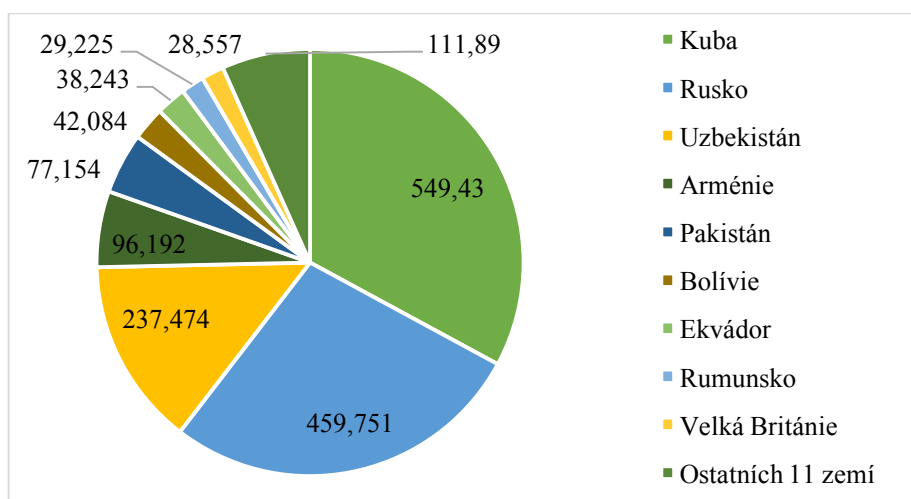
Graf 4: Teritoriální členění nových pojistných kontraktů v roce 2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (EGAP, 2016c)

Součástí klientely EGAP jsou s čím dál tím větší působností MSP, které využívají především pojištění vývozních dodavatelských úvěrů, úvěry na předexportní financování, pojištění výrobního rizika a pojištění bankovních záruk. V průběhu loňského roku 2016 pojišťovací společnost uzavřela 51 pojistných smluv, s celkovým objemem 1,67 mld. Kč. V grafu 5 vidíme jasnou ukázkou toho, že se EGAP snaží diverzifikovat i na jiné zahraniční trhy než jen na Ruskou federaci. Nejvíce nový kontraktů se podařilo uzavřít na Kubě (549,43 mil. Kč), ale i v tomto případě se Rusko nachází na druhé pozici, kde byly uzavřeny smlouvy v hodnotě 459,751 mil. Kč, něco málo okolo 27 %. Úspěšnými obchodními partnery v rámci MSP se dále staly například Uzbekistán (237,474 mil. Kč), Arménie (96,192 mil. Kč) nebo Pákistán (77,154 mil. Kč).

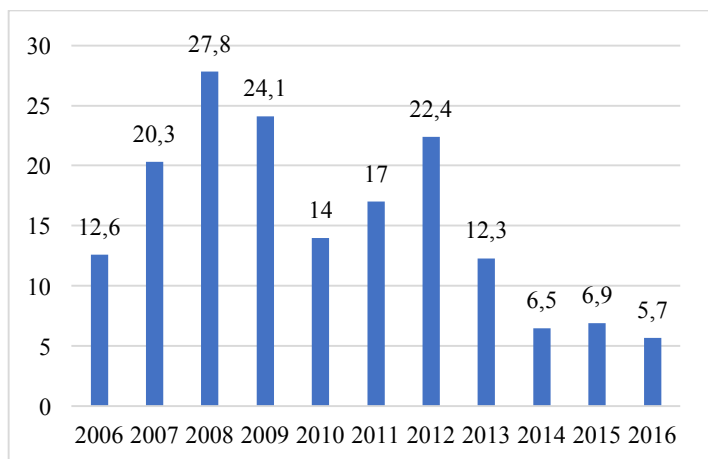
Graf 5: Teritoriální struktura MSP nově uzavřených smluv v roce 2016 (v mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (EGAP, 2016c)

Následující graf 6 nám zřetelně ukazuje vývoj kontraktů v Rusku za posledních 10 let, který v posledních letech není příznivý. Nejvíce pojistných smluv bylo uzavřeno v roce 2008, jako reakce na hospodářskou světovou krizi, která jen podpořila objemy a zakázky společnosti EGAP. Výrazný pokles o více než 10 mld. Kč nastal záhy poté v roce 2010, kdy došlo k obrovskému propadu rublu o 80 %, který nikdo neočekával. V následujících letech docházelo k pozitivnímu vývoji pojistných smluv a k obnově vzájemných obchodních vztahů. V roce 2014 dochází k 50% poklesu nových obchodů v souvislosti s anexí Krymu a s uvalenými sankcemi vůči Ruské federaci. Historické minimum ve vývoji pojistných smluv bylo zaznamenáno právě v loňském roce 2016, kdy hodnota nových obchodů poklesla na pouhých 5,7 mld. Kč.

Graf 6: Vývoj pojistných smluv v RF za posledních 10 let (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (EGAP, 2016c)

Současná angažovanost EGAPu v Ruské federaci je ohodnocena na přibližně 47 mld. Kč a od roku 2015 bylo splaceno okolo 6,2 mld. Kč. Celkem došlo k pojištění vývozu v hodnotě 7,6 mld. Kč, z toho dva případy pojištění investic českých právnických osob v zahraničí (3,9 mld. Kč), sedm případů pojištění vývozního odběratelského úvěru (3,7 mld. Kč) a ostatních typů případů v celkovém objemu 61,6 mil. Kč od září roku 2015. Jedná se především o investice týkající se výroby minerálních hnojiv, kde EGAP pojistil vývoz více než za 100 mil. EUR, dále obráběcí stroje, napájecí čerpadla nebo výstavba jaderné elektrárny společně s Ruskou společností EXIAR. Momentálně má EGAP ve fázi projednávání obchody s RF ohledně výroby dekorativního papíru, výstavby chemického závodu na výrobu polyethylentereftalátu, dodávky parních turbín či výbava důlní techniky (EGAP, 2016b). Překvapující je, že si společnost EGAP nevede podrobné statistiky o konkrétních regionech v RF, do kterých míří projekty výše uvedené.

3.4. Typy projektů a pojištění

Exportní garanční a pojišťovací společnost za svou pětadvacetiletou existenci na českém a zahraničním trhu pojistila export za více než 670 mld. Kč. Především se jedná o export zboží, služeb, technologií a investic. EGAP ve své škále nabídek kategorizuje několik typů pojištění:

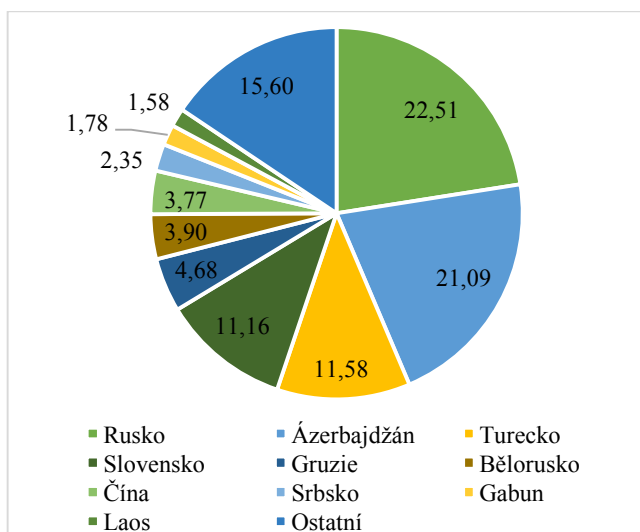
- B – pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru,
- Bf – pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru,
- C – pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru,
- Cf – pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru,
- E – pojištění akreditivu,
- F – pojištění úvěru na předexportní financování výroby,
- I – pojištění investic českých právnických osob v zahraničí,
- If – pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí,
- P – pojištění úvěru na financování prospekce zahraničních trhů,
- V – pojištění proti riziku nemožnosti splnění smlouvy o vývozu (tzv. výrobního rizika),
- Z – pojištění bankovní záruky vystavené v souvislosti s exportním kontraktem
- ZA – aktivní zajištění (EGAP, 2014).

Mezi významné typy projektů, na kterých se EGAP podílela můžeme řadit dodávky komponentů na automobily Škoda Octavia a Fabia (40 mil. EUR), paroplynovou elektrárnu v severní průmyslové zóně Kurgan (269,5 mil. EUR). Tato elektrárna je specifická tím, že při její poměrně značné efektivnosti je zatížení na životní prostředí zcela minimální. Dalším úspěšným projektem byly dodávky pro Metalurgický kombinát (149,7 mil. USD), obchodně administrativní komplex v Soči o celkové rozloze 30 000 m² (56,3 mil. EUR), linky pro válcovnu Oskol (54 mil. EUR). V RF patří Oskol mezi největší metalurgická zařízení a ročně vyrobí přes 2,4 mil. tun elektrooceli (EGAP, 2014). Kromě technických investic se pojišťovna zabývá také zemědělskou a potravinářskou produkcí. Dostává se podpory veškeré zemědělské technice, která se dokáže přizpůsobit různým zemským povrchům a podmínkám v Evropě, Rusku i Kanadě. V roce 2015 EGAP pojistil zakázku na ovocné destiláty, vodku, likéry a whisky u vizovické likérky Rudolf Jelínek a.s. v hodnotě 3,4 mil. Kč. Jedním z dalších projektů byl komplex dvou farem na výkrm prasat (7,5 mil. EUR) a značný význam měly pro český export zimní olympijské hry v Soči, v rámci kterých, byl realizován projekt a dodány technologie pro pekárnu. Přímým dodavatelem nové technologie byla česká firma LS – Liberecké strojírný, J4 a Topos. V současné době pekárna vyrábí 70 tun pečiva denně a zásobuje tím rozsáhlou oblast Soči (EGAP, 2015). Vedle úspěšných projektů jsou v historii EGAPu zaznamenány také projekty méně úspěšné. Mezi problémové případy patří projekty Krasavino, Kurgan nebo Megapolis. Jedním z nejvíce krizových případů doposud byl projekt s nedostavěnou elektrárnou Poljarnaja v Rusku. Tento projekt byl naplánován v roce 2011, jehož cílem byla podpora rozvoje severního Uralu a tamní infrastruktury. Součástí tohoto projektu byla naplánována výstavba silnic, železnic, elektráren a zajištění lepšího přístupu k nerostnému bohatství. V roce 2013 se ale vyskytly potíže s netransparentními toky peněz ze strany RF, v důsledku čehož, bylo zastaveno financování ČEB, která se na tomto projektu podílela společně s pojišťovnou EGAP. Hlavním důvodem ukončení výstavby této elektrárny bylo porušení smluvních podmínek ze strany ruské firmy UPUP a neschopnost splatit stanovený úvěr. V souvislosti s těmito problémy se EGAP s ČEB dostaly do velikých finančních problémů v řádech pěti miliard korun, tato ztráta se později projevila i ve státním rozpočtu (Hospodářské noviny, 2015).

3.5. Analýza společnosti

Již mnohokrát bylo zmíněno, že společnost EGAP je plně vlastněná státem, a proto je v rámci své činnosti omezena na určité předpisy a finančními limity ze strany ČNB. V loňském roce 2016 bylo pojištění českého exportu ovlivněno několika faktory. Jedním z nich je ten, že se pojišťovací společnost orientuje zejména na mimoevropské a rizikové trhy. Jejimi největšími obchodními partnery jsou především postsovětské státy východní Evropy a ty se v současné době potýkají s nestabilní národní měnou, ekonomickými, politickými a bezpečnostními problémy. Tyto faktory do značné míry ovlivňují chod zahraničního obchodu a vzájemné vztahy. V posledních letech došlo k výraznému poklesu vývozu do těchto zemí, proto jedním z prvních řešení pojišťovací společnosti byla diverzifikace trhu. Tento krok přiměl české exportéry navázat obchodní vztahy v jiných zemích světa, poprvé v historii se podařilo pojistit český vývoz do Ekvádoru, Ghany nebo Bolívie. Nejvíce investic však bylo pojištěno v dominující Číně, konkrétně 7,6 mld. Kč. Z určitého úhlu pohledu by se tedy rok 2016 mohl pro společnost jevit jako úspěšný, avšak objemy vývozu byly menší, než pojišťovací společnost předpokládala. Jedním z důvodů byly podmínky stanovené ČNB, které EGAP omezily především v oblasti řízení rizik, a dále pak bylo dočasně zakázáno uzavírat nové obchodní kontrakty se zeměmi skupiny 7. V rámci přizpůsobení se okolním vlivům došlo ke změně ve struktuře využívaných produktů a hlavním pojistným produktem v roce 2016 bylo pojištění investic právnických osob v zahraničí. V souvislosti s nařízením ze strany ČNB, pojišťovací společnost musela v uplynulém roce 2016 dodržet stanovený limit 230 mld. Kč, který se jí podařilo nepřekročit. Z hlediska teritoriální angažovanosti pojistných smluv je RF důležitou součástí, především v důsledku velkého objemu dřívějších obchodů, i když její váha v posledních pěti letech konstantně klesá. Druhou největší zemí v portfoliu v roce 2016 byl Ázerbájdžán s podílem 21,09 %. Třetí zemí v portfoliu bylo Turecko s podílem 11,58 %, a hned vzápětí Slovensko s podílem 11,16 %. Další země, konkrétně Gruzie, Bělorusko, Čína a Srbsko se v uplynulém roce 2016 pohybovaly v rozmezí okolo 2-4 %. Zbytek portfolia doplňovaly země s podílem 15,60 % na celkové pojistné angažovanosti (viz graf 7).

Graf 7: Struktura pojistné angažovanosti EGAP v roce 2016 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě (EGAP, 2016c)

V roce 2016 se EGAP musel vypořádat se spoustou překážek a přijmout řadu opatření jak vnitřního, tak vnějšího charakteru. Jedním z nich bylo odprodání podílu společnosti KUPEG. Tento krok byl uskutečněn z důvodů zajištění menšího zatížení státního rozpočtu a současně snížení dopadu na Solvency II. Dalším a neméně důležitým krokem bylo, již zmíněné, splnění požadavků ČNB. Přes všechny překážky však ale i nadále EGAP dělá vše pro to, aby podpořil české exportéry na zahraničních trzích. Mezi slibné trhy patří v současné době například Kuba, která se po desítkách let otevírá světové ekonomice a snaží se o navázání obchodních vztahů jak se Spojenými státy americkými, tak Evropskou unií. Na Kubě se v posledních letech díky přílivu zahraničních turistů rozrůstá cestovní ruch. Jelikož se jedná o zaostalou zemi, je to pro investory jedinečná příležitost pro vznik nových investic. Z pohledu České republiky je nejperspektivnějším odvětvím potravinářský a zemědělský průmysl, a právě do komodit z těchto odvětví bude společnost EGAP v následujících letech investovat (EGAP, 2016d). Naopak ve stavebnictví má pro pojišťovací společnost veliký význam Ázerbájdžán, jelikož zde dochází k obnově dopravní infrastruktury, tudíž jsou tyto investice velkou příležitostí za miliardy korun (EGAP, 2016e). O tom, že se státní exportní pojišťovně EGAP v loňském roce 2016 dařilo, vypovídá fakt, že úspěšně vymohla pohledávky za 1,132 mld. Kč. Tato částka je oproti roku 2015 téměř dvojnásobně vyšší. V souvislosti se splacenými pohledávkami došlo k otevření nových trhů, na kterých mohou čeští exportéři rozšiřovat své investice (EGAP, 2016f). Co se týče budoucích naplánovaných investic v Ruské federaci, tak v mého pohledu by společnost EGAP měla jednat velice obezřetně, aby nedošlo k problémům a následným dluhům ve státním rozpočtu jako u předešlých projektů

(viz kapitola 3.4.). Začátkem roku 2017 pojišťovací společnost EGAP uzavřela smlouvu týkající se nového projektu výstavby chemičky v Rusku. Tato zakázka bude z české strany financována Československou obchodní bankou (ČSOB) a pojištěna právě společností EGAP. Jedná se o jednu z doposud největších zakázek brněnské stavební společnosti Unistav, která by podle plánu měla dodat především průmyslové objekty (technologické haly, zařízení na přípravu technické vody nebo čistírny odpadních vod). Na tomto projektu se dále bude podílet německá společnost Uhne Inventa-Fischer ze skupiny ThyssenKrupp, která bude hlavním dodavatelem technologické části. Samotné vedení EGAPu nemá pochybnosti neúspěchu tohoto projektu, jelikož se jedná o podporu českého exportéra, se kterým má předešlé pozitivní zkušenosti. Dalším příznivým bodem je skutečnost, že dlužníkem na ruské straně není samotná továrna, nýbrž jedna z největších státních ruských bank Vněšekonombank (Hospodářské noviny, 2017).

Predikcí společnosti EGAP na rok 2017 je pojištění smysluplných projektů v rizikových zemích a podpora diverzifikace obchodu, to vše ale pod dohledem ČNB, která společnosti stanovila závazné limity, které musí EGAP bezpodmínečně dodržovat. Výše těchto limitů byla pro rok 2017 stanovena na 240 mld. Kč. Chod a plnou zodpovědnost za pojišťovací společnost nese současný generální ředitel Ing. Jan Procházka, který je ve funkci již třetím rokem. Během této doby se společnosti podařilo vypořádat se s ukrajinsko-ruským konfliktem, depreciací rublu, vymoci nesplacené dluhy a uzavřít několik velmi úspěšných projektů. Možná tedy rok 2017 bude obratem v hospodaření společnosti a podaří se dosáhnout stanovených plánů Exportní garanční a pojišťovací společnosti (EGAP, 2016d).

Závěr

Mezinárodní obchod a vzájemné obchodní vztahy je to, co v současné době primárně ovlivňuje ekonomické dění ve světě. Je tedy velmi důležité, aby každý stát přispíval zahraničnímu obchodu a upevňoval vzájemné obchodně-politické vztahy. Podpora exportu má z dlouhodobého hlediska zcela jednoznačně pozitivní vliv pro ekonomické subjekty. Český export do Ruska má rozsáhlý historický vývoj s dlouholetou tradicí. V posledních letech, ale došlo k poklesu obchodu a ochladnutí vzájemných vztahů. Nicméně samotné Rusko i ruská ekonomika představuje veliký trh a nabízí řadu příležitostí pro podnikatele. Proto je očividné, že RF je jednou z prioritních zemí Exportní strategie ČR 2012-2020. V současné době situaci pro české vývozce a vzájemný obchod komplikuje řada politických i ekonomických faktorů.

Záměrem této bakalářské práce bylo zjistit význam podpory českého exportu do Ruské federace s důrazem na státní instituce, které tento obchod podporují. První kapitola byla zaměřena na mezinárodní obchod, jako takový. V několika bodech byla vysvětlena problematika obchodu, výhody i úskalí protekcionismu a liberalismu. Dále byly v rámci první kapitoly popsány všeobecné informace o státech, zhodnocen současný ekonomický stav zemí a analyzována konkurenceschopnost na poli mezinárodního obchodu. V této kapitole bylo upozorněno na některá specifika a rizika, kterým by se čeští exportéři na zahraničních trzích, v našem případě na ruském trhu měli vyvarovat.

Druhá kapitola byla ve zkratce věnována vývoji obchodních vztahů mezi danými ekonomikami, exportu do RF a institucím podporujícím český export do zahraničí. Nejdůležitějším bodem této kapitoly byl vývoz do Ruské federace, kde nám statistické údaje zhodnocovaly export těch nejvíce vyvážených komodit. České republice se vždy dařilo ve vývozu skupiny 7 Stroje a dopravní prostředky, a tato skutečnost přetrvává dodnes. Dále ČR vyniká v průmyslovém a zpracovatelském průmyslu. Vývoz těchto komodit má své výhody i nevýhody. Pozitivním hlediskem ve vzájemné výměně tohoto zboží je, že se jedná o zboží s vyšší přidanou hodnotou. Negativním vlivem pak mohou být uvalené sankce na export tohoto zboží, mezeroční pokles poptávky a nestabilní ekonomická situace v zemi.

Třetí část bakalářské práce byla věnována činnosti Exportní garanční a pojišťovací společnosti, známé pod často používanou zkratkou EGAP. Tato společnost je plně vlastněná státem a její hlavní prioritou je podporovat české exportéry na zahraničních rizikových trzích mimo rámec Evropské unie. Zaměřuje se na smysluplné projekty a snaží se kromě podpory vývozců vyvažovat státní rozpočet ČR. Začátek třetí kapitoly je věnován základní charakteristice společnosti a jsou zde zmíněny úrovně klasifikace zemí, dle jejich míry rizika. Byl zde vyčleněn prostor pro typy projektů a pojištění, ve kterých jsou zahrnuty úspěšné i ty méně úspěšné projekty, dále byly uvedeny veškeré činnosti podporující vývoz do Ruské federace. Závěr této kapitoly je věnován analýze společnosti, a to jak z hlediska uplynulého roku 2016, tak predikcí společnosti na rok 2017.

Závěrem bych ráda dodala, že mnou zvolené téma bakalářské práce bylo velice zajímavé a obohacující. Veškeré potřebné zdroje byly relativně lehce dohledatelné a díky své jazykové vybavenosti jsem neměla problém dohledat potřebné statistické údaje na místních portálech. Naopak mě ale překvapila nedostatečná aktuálnost dat v ruských statistikách nebo ve statistikách světové banky. Nejaktuálnější uváděná data byla z roku 2015, bohužel ne vždy u všech ukazatelů. Spolupráce se společností EGAP bych zhodnotila pozitivně, jelikož se snažili vyjít vstříc a poskytnou mi veškeré potřebné materiály. Problém zde nastal tehdy, kdy mi zástupci pojišťovací společnosti nemohli poskytnout informace bez právní mlčenlivosti, která by mě zavazovala k nepublikování samotné práce.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Makroekonomické ukazatele RF v letech 1991-2015	7
Tabulka 2: Rozpočtový plán v letech 2017-2019 (v % HDP)	9
Tabulka 3: Makroekonomické ukazatele ČR v letech 1991-2015	12
Tabulka 4: Obchodní výměna ČR a RF v letech 2010-2015 (mld. USD)	19
Tabulka 5: Vývoj exportu a jednotlivých exportních skupin do RF v letech 2010-2016 (v mld. USD)	20
Tabulka 6: Vývoz jednotlivých podskupin 6. kategorie v letech 2010-2016 (v mil. USD)	21
Tabulka 7: Vývoz jednotlivých podskupin 7. kategorie v letech 2010-2016 (v mil. USD)	22

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační struktura společnosti	26
--	----

Seznam grafů

Graf 1: Roční růst světového HDP v letech 2010-2015 (v %)	8
Graf 2: Obecná míra nezaměstnanosti ČR (v %)	12
Graf 3: Složení exportu československých výrobků v 70. letech do SSSR	17
Graf 4: Teritoriální členění nových pojistných kontraktů v roce 2016 (v mld. Kč)	30
Graf 5: Teritoriální struktura MSP nově uzavřených smluv v roce 2016 (v mil. Kč)	31
Graf 6: Vývoj pojistných smluv v RF za posledních 10 let (v mld. Kč)	31
Graf 7: Struktura pojistné angažovanosti EGAP v roce 2016 (v %)	35

Zdroje

BARANOVA, A. a kol, 2014. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy = Rossijsko-češskije torgovo-ekonomičeskije otnošenija*. Praha: PR-Aspekt International. 592 stran. ISBN 978-80-904339-8-4.

Czech Trade, 2016a. Velká konference o Rusku. Ekonomika. Temné i světlé stránky. Strategie před životní úrovní lidí. (online) (cit. 2016-12-20) Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/media/czechtrade-media/monitoring/velka-konference-o-rusku_-ekonomika-temne-i-svetle-stranky-strategie-pred-zivotni-urovni-lidi>.

Czech Trade, 2016b. Představení Czech Trade. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<https://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni>>.

Czech Trade, 2016c. Naše služby. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<https://www.czechtrade.cz/sluzby>>.

Česká exportní banka, 2012. Profil banky. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<https://www.ceb.cz/kdo-jsme/profil-banky/>>.

Česká exportní banka, 2016. Aktuality 2016. Rusko-kyrgyzský fond rozvoje je připraven podpořit české exportéry, dvanáct projektů už bylo projednáno. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<https://www.ceb.cz/kdo-jsme/pro-media/aktuality/2016/rusko-kyrgyzsky-fond-rozvoje-je-pripraven-podporit/>>.

Česká národní banka, 2014. Ekonomický vývoj na území ČR. (online) (cit. 2016-12-25) Dostupné z: <http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_v_yvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html>.

Český statistický úřad, 2015. Česká republika v číslech. (online) (cit. 2016-12-20) Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/33199377/32020316c.pdf/78107540-52d9-401e-84b4-2d700f45c8fe?version=1.0>>.

Český statistický úřad, 2016a. Česká republika v číslech. Krajské srovnání v roce 2016. (online) (cit. 2016-12-15) Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/33199377/32020316c04.pdf/793bad19-a345-45d6-b6e1-63aa225f116b?version=1.0>>.

Český statistický úřad, 2016b. Vývoj ekonomiky České republiky. (online) (cit. 2016-12-29). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/32906844/320193-16q3a.pdf/84398d3e-0f4a-41f5-87e6-7de12e3f32ba?version=1.0>>.

Český statistický úřad, 2016c. Zaměstnanost, nezaměstnanost. (online) (cit. 2016-12-26). Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM06&str=v95&c=v3~8__RP2015>.

Český statistický úřad, 2016d. Česká republika od roku 1989 v číslech – 2015. (online) (cit. 2017-04-21). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-vy42dggohg#06>>.

Český statistický úřad, 2017a. Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí. (online) (cit. 2017-03-18) Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/!presso.STAZO.PRIPRAV_ZOBRAZ>.

Český statistický úřad, 2017b. Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí. (online) (cit. 2017-03-18) Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.NOVE_VOLANI?vektor=S1329999920100120161220v310a0a0aH0CS1ADAN&vektor_souc=S1029999920100120161210v000a0a0aH0CS0ADAN&nomen=7&kody_zemi=RU&kody_zbozi=7&order_by=,kod_zbozi,kod_zeme&typ_vystupu=T&zb_ze=zb>.

Český statistický úřad, 2017c. Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí. (online) (cit. 2017-03-18) Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.NOVE_VOLANI?vektor=S1329999920100120161220v310a0a0aH0CS1ADAN&vektor_souc=S1029999920100120161210v000a0a0aH0CS0ADAN&nomen=7&kody_zemi=RU&kody_zbozi=7&order_by=,kod_zbozi,kod_zeme&typ_vystupu=T&zb_ze=zb>.

eAGRI, 2016. Ministerstvo zemědělství. Panorama potravinářského průmyslu 2015. (online) (cit. 2017-04-13) Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/490099/Panorama_potravinarskeho_prumyslu_2015_web.pdf>.

EGAP, 2014. O společnosti. Brožura s projekty. Spolehlivý partner českého exportu. (online) (cit. 2017-04-02) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/dokumenty/brozura-projekty-cz.pdf>>.

EGAP, 2015. O společnosti. Brožura s projekty v zemědělství a potravinářství. (online) (cit. 2017-04-02) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/dokumenty/brozura-s-projekty-v-zemedelstvi-a-potravinarstvi.pdf>>.

EGAP, 2016a. O společnosti. Historie EGAP. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/historie-egap/index.php>>.

EGAP, 2016b. O společnosti. Prezentace vystoupení představitelů EGAP. EGAP a podpora exportu do Ruska. (online) (cit. 2017-04-01) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/dokumenty/prezentace-vystoupeni-predstavitele-egap/egap-a-podpora-exportu-do-ruska.pdf>>.

EGAP, 2016c. Výroční zpráva EGAP 2016. Interní zdroj společnosti.

EGAP, 2016d. Časopis EGAP, 12/2016. (online) (cit. 2017-04-07) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/dokumenty/casopis-egap/egap-casopis-12-2016.pdf>>.

EGAP, 2016e. O společnosti. EGAP v médiích. Češi zachraňují ruské peníze. (online) (cit. 2017-04-07) Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-mediich/zpravy/egap-v-mediich.php?zpravy_id=207>.

EGAP, 2016f. O společnosti. EGAP v médiích. EGAP vymohla rekordních 1,1 mld. korun dluhů. (online) (cit. 2017-04-07) Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/egap-v-mediich/zpravy/egap-v-mediich.php?zpravy_id=271>.

EGAP, 2017a. O společnosti. Profil. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>>.

EGAP, 2017b. O společnosti. Organizační struktura. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/o-spolecnosti/organizacni-struktura/index.php>>.

EGAP, 2017c. Informace. Státní podpora exportu. (online) (cit. 2017-03-27) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

EGAP, 2017d. Informace. Pravidla pro původ zboží. (online) (cit. 2017-03-29) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/informace/pravidla-pro-puvod-zbozi/index.php>>.

EGAP, 2017e. O společnosti. Dokumenty. Obchodní strategie. (online) (cit. 2017-03-30) Dostupné z: <<http://www.egap.cz/dokumenty/obchodni-strategie.pdf>>.

European commission, 2016. Trade. Policy. Accessing markets. Dispute settlement. WTO confirms Russian import duties violate WTO rules. (online) (cit. 13.04.17) Dostupné z: <<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1534>>.

Evropský parlament, 2016. Jednotný digitální trh. (online) (cit. 2016-12-25) Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.4.html>.

Gazprom, 2016. Marketing-Europe. (online) (cit. 2016-12-15) Dostupné z: <<http://www.gazprom.com/about/marketing/europe/>>.

HNÁT, P., 2014. *Politická ekonomie globálních nerovnováh*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica. 231 s. ISBN 978-80-245-2023-0.

Hospodářské noviny, 2015. Archív Hospodářských novin. PSG vzdala dostavbu sibiřské elektrárny. Exportní banka může přijít o více než pět miliard korun. (online) (cit. 2017-04-21) Dostupné z: <<http://archiv.ihned.cz/c1-64530980-psg-vzdala-dostavbu-sibirske-elektrarny-exportni-banka-muze-prijit-o-vice-nez-pet-miliard-korun>>.

Hospodářské noviny, 2017. Archív Hospodářských novin. Unistav postaví v Rusku továrnu na výrobu plastů. Projekt za 3,5 miliardy pokryje až 80 procent místního trhu. (online) (cit. 2017-04-22) Dostupné z: <<http://archiv.ihned.cz/c1-65700340-unistav-postavi-v-rusku-chemicku-za-3-5-miliardy>>.

IL'JIČEVA, L. J. a kol., 2013. *Rusko ve 21. století: politika, ekonomika, kultura*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 515 s. ISBN 978-80-7380-436-7.

KALÍNSKÁ, E. a kol, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 228 s. Expert. ISBN 978-80-247-3396-8.

Komora, 2016. Společník ve světě podnikání a průmyslu. (online) (cit. 2017-04-07) Dostupné z: <<http://www.cotmedia.cz/ecasopisy/komora/2016/0216/files/assets/basic-html/index.html> - 1>.

Ministerstvo financí ČR, 2015. Sankce EU vztahu k Rusku. (online) (cit. 2017-04-17) Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/novinky-fau/2014/sankce-eu-ve-vztahu-k-rusku-zadost-o-pov-18676>>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012. Rozcestník. Tiskové zprávy. Panelová diskuse věnovaná vstupu Ruska do WTO potvrdila jeho význam jako strategického obchodního partnera pro Česko. (online) (cit. 2017-12-16) Dostupné z: <<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/panelova-diskuse-venovana-vstupu-ruska-do-wto-potvrdila-jeho-vyznam-jako-strategickeho-obchodniho-partnera-pro-cesko--118449/>>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015. Rozcestník. Tiskové zprávy. Na půdě Ministerstva průmyslu a obchodu se uskutečnil seminář k českému exportu a finanční krizi v Ruské federaci. (online) (cit. 2017-03-23) Dostupné z: <<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/na-pude-ministerstva-prumyslu-a-obchodu-se-uskutecnil-seminar-k-ceskemu-exportu-a-financni-krizi-v-ruske-federaci--155203/>>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016a. Analýza vývoje ekonomiky v ČR. (online) (cit. 2016-12-29). Dostupné z: <http://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/2016/11/Analyza_1_ctvrtleti_2016.pdf>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016b. Aktualizace Exportní strategie ČR 2012-2020. (online) (cit. 2016-12-2) Dostupné z: <http://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/podpora-exportu/koncepce-a-strategie/2016/12/Aktualizace-ES-2012-20-final-material-vlada_20161201.pdf>.

Moser, 2015: Historie sklárny a křišťálu Moser. (online) (cit. 2017-03-09) Dostupné z: <<http://www.moser-glass.com/pages/historie-sklarny-a-kristalu-moser>>.

NEUMANN, P. a kol., 2010. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada. 159 s. Expert. ISBN 978-80-247-3276-3.

OECD, 2017. Trade and agriculture. Directorate export credits. Country risk classification. (online) (cit. 2017-04-21) Dostupné z: <<http://www.oecd.org/tad/xcred/crc.htm>>.

PAVELKA, T., 2007. *Makroekonomie: základní kurz*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. 277 s. Edice učebních textů. Ekonomie. ISBN 978-80-86730-21-9.

Rosstat, 2016a. Regiony Rossii. Osnovnye charakteristiki subjektov Rossijskoj Federacii. Moskva, 671 c. ISBN 978-5-89476-433-7.

Russian Export Center, 2017. Services for exporters. Financial (monetary) support. (online) (cit. 2017-03-26) Dostupné z: <<https://www.exportcenter.ru/en/functions/>>.

ŠTĚRBOVÁ, L. a kol., 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 364 s. Expert. ISBN 978-80-247-4694-4.

UNCTAD, 2015. General Profile. Russian federation. (online) (cit. 2016-12-15) Dostupné z: <<http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/643/index.html>>.

VEBER, J., 2009. *Management: základy, moderní manažerské přístupy, výkonnost a prosperita*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Management Press. 734 s. ISBN 978-80-7261-200-0.

World Bank Group, 2016. Russia Economic Report. (online) (cit. 2016-12-20) Dostupné z: <<http://documents.worldbank.org/curated/en/424231478762595715/pdf/110037-WP-P161778-PUBLIC-ENGLISH-NovfinalRussiaInchingtowardsGrowthRERfinal.pdf>>.

World Bank Group, 2017a. Data. Indicators. Economy & Growth. (online) (cit. 2017-04-17) Dostupné z: <<http://data.worldbank.org/indicator?tab=featured>>.

World Bank Group, 2017b. Data. GDP per capita growth (annual %). (online) (cit. 2017-04-17) Dostupné z: <<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD.ZG>>.

World Economic Forum, 2015a. Report-Russian Federation. (online) (cit. 2016-12-20) Dostupné z: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/economies/#economy=RUS>>.

World Economic Forum, 2015b. Report-Czech Republic. (online) (cit. 2016-12-20). Dostupné z: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/economies/#economy=CZE>>.